ARD rewiew 36/2009

Architectural Research & Design

"ARD", Centar za unapredjenje arhitektonskog projektovanja i istraživanja, Beograd

Coop Himmelb(l)au: Zorlu Gateway Center, Istambul, Turska 2007

Sadržaj:

Most (Revija tekstova), Str. 2–6; Mutna vremena, Str. 7–9; J.M.Reiser: Preživljavanje, Str. 10–11; M.Čanak: Milostinja (Priča o nacionalnim penzijama – 2), Str. 12–14; M.Mitrović: Arhitirani, Str.15; Veliki arhitekti današnjice – Coop Himmelblau, Str. 16–30 Beskompromisni minimalizam – Dj.Alfirević, D.Trifunović. B.Stanković, Dj.Nikolić: Upravna zgrada GRP "Bauen" u Vrbasu, Str. 31–33; G.Andjelković: Studentski radovi, Str. 34–37; M.Čanak: Radna klasifikacija pravaca u savremenoj arhitekturi (7), Str. 38–47; Rani crteži Vincenta van Goga (pejzaži 1881–84), Str. 48–50; In Memoriam – Odlazak velikih profesora (Arhitekti Dejan Nastić i Ranko Trbojević), Str. 51; In Memoriam: Arh. Velibor Kujundžić, Str. 52.

САГА О МОСТУ

Избор дописа у листу "Политика" посвећених проблематици изградње моста преко Аде Циганлије у Београду у периоду новембар 2008 - јануар 2009

И поред непробојног зида ћутања од стране власти, стручна јавност не мирује већ се и даље оглашава у вези предвиђене изградње скупог и у свему контраверзног моста преко Аде Циганлије. Оборен је тендер за аутопут, преиспитују се концепти будућег метроа, ставља се ад акта питање опере и градске галерије, не прича се ни о магистралном полупрстену, али мост је био и остао табу-тема о којој нема и не може бити дискусије! А када након низа критичких и практично ниједног афирмативног аргумента, власти и даље одбијају свако преиспитивање, онда ту није нешто (ништа) у реду. У складу с тиме, стравичне приче почињу да круже и то не у простом народу, већ у најстручнијој јавности. Преплићу се истакнута имена, провизије, мућке, спреге са међународном градитељском мафијом, а све се могло избећи да су власти транспарентније и да су своје аргументе (тј. ако их уопште имају) отворено изнеле пред јавност. Овако ми овде за сада преносимо само контрааргументе, а аргументе ћемо изнети када нам буду познати, а које за сада и не сагледавамо.

Да ли ће мост на Ади бити још једна пропала инвестиција

Да не би, као у случају „Дубљанске", испало да надлежни органи нису упозорени на време, овим их благовремено упозоравам на следеће чињенице.

Решење моста које је комисија одабрала било је конструкцијски нестабилно. Доказ: у наредној фази пројектовања морали су са бетона да пређу на челик, јер је награђено решење са бетонским коловозном конструкцијом било нестабилно.

У Комисији за утврђивање пројектних услова био је и аутор усвојеног решења, који је утицао да се искључи могућност разматрања знатно поузданијих и јефтинијих решења (доказ: записник који поседујемо).

Разматран је само мост, без прилазних конструкција, што је стручни скандал. Зато сада имамо апсурдну ситуацију: почиње да се гради мост, а нема решења његовог прикључења на десној обали.

Почиње грађење а да пројекат моста није готов! Да ли би инспекција одобрила грађење неке троспратнице без готовог главног пројекта? У условима када цела конструкција виси обешена сајлама само на једном пилону висине 200 м, морао би да буде готов цео пројекат. Модел моста такве диспозиције, врло рањиве на индуковане осцилације и резонанцу при одређеним брзинама ветра (падали су мостови због тога!), морао би да прође испитивања у аеродинамичном тунелу. Нема ни пројекта одржавања моста, који мора да буде саставни део пројекта, јер битно утиче на диспозицију.

Извођач је одабран без претквалификације, те је одабрана фирма СЦТ која је све послове у Словенији окончавала уз афере, пробијање рокова, енормна прекорачења средстава. Ако тој фирми падају конструкције са свода новог тунела Шентвид („Политика"), ако због њихове несолидности министар подноси оставку и прети СЦТ-у стављањем на „црну листу", како им се може поверити грађење оваквог моста у Београду?

Када се упореде цене мостова на Дунаву и Сави који се већ граде, или чији су пројекти и предрачуни ревидирани, види се да започет мост на Ади кошта бар као два, а у неким логичним диспозицијама и као три лепа класична моста. Прича о његовој ширини (45 м) само оптужује надлежне за расипништво: мудри градитељ би најпре изградио конструкцију која је неопходна, без метроа, а касније би је, као у случају Бранковог моста проширио, ако буде потребно. Зато струка тврди: са овим новцем из уговора (колико ће више од тога СЦТ извући из Београда тек ћемо видети!) могла су у Београду да се изграде још два моста.

И на крају, важна опаска за Београђане: грађењем класичног моста, само са функцијама које су неопходне (без разметања о „симболу града") може се надокнадити до сада изгубљено време.

Проф. др Бранислав Ђорђевић,
дипл. инж. грађ.,
Београд

Није време за грандиозне пројекте

Миодраг Мирковић је апсолутно у праву када пише: „Што пре учинити све да се пројекат моста преко Аде одбаци" (29. 10). Не само због тога што је мост нефункционалан (нема трамвајску станицу „Ада Циганлија"), киклопски (један стуб висине две „београђанке"), егзибиционистички (лажни симбол Београда) и неекономичан (баснословно скуп – за ге новце могуће је изградити два моста и да остане за реконструкцију „Газеле" и „Панчевца"), већ и због тога што се ни за секунд неће смањити време путовања у граду (једини критеријум за оцену утрошеног новца) – само ћемо поред два загушена савска моста добити и трећи загушени савски мост...

Све је почело пре пет година када је, по налогу потпредседника ИО града да се реши веза Бановог брда са Новим Београдом (Блок 12 „Енјуб"), магистар саобраћаја предложио „унутрашњи магистрални полупрстен" са три варијанте моста преко шпица Аде Циганлије – „Ластавица", „Паук" и „Жирафа"; када су грађани, у анкети коју је организовао директор Дирекције за грађевинско земљиште, изабрали „Жирафу" јер је – најлепша; када је расписан међународни конкурс за мост „Жирафа" – мост са косим затегама и једним стубом; када су, од осам чланова, четворица сами себе именовали у жири!

Иако је, током прошлих пет година, на пројекат стављено више од 200 примедби стручних асоцијација и 5.240 потписа грађана Сењака и Топчидера, све то градске власти игноришу, да би, у току кампање за локалне изборе 11. маја, склопила Уговор са фирмом ПОРР за изградњу „Жирафе".

Док данас, у време глобалне кризе, све државе света праве програме штедње – Београд, намерава да „баци у бунар" најмање 240 милиона евра, колико треба да кошта мост са навозима и откупом земљишта! То им се, наравно, не сме дозволити. Ако их новоизабрани градоначелник не спречи у тој друштвено штетној намери, онда би то морао да уради председник државе и тако заштити јавни интерес, али и углед и ауторитет Србије пред Европом – којој тежимо.

Архитекта Бранислав Јовин,
члан Академије архитектуре Србије,
Београд

Мора се писати озбиљно о озбиљним стварима

„Мост преко Аде биће симбол Београда", 24. 11.

Архитекта Љубодраг Шимић је свакако у праву када у „Политици" 24. 11. под насловом „Не може се писати неозбиљно о озбиљним стварима" критикује господина Слободана Станковића, аутора писма „Мост преко Аде биће симбол Београда", „Политика" 7. 11. Залажући се за идеју да техничко решење моста на Ади треба да буде симбол Београда, аутор Станковић тврди: „Сигурно би могао да се направи и десет пута јефтинији мост – две греде и преко

њих коловозна плоча". Како се дошло до десетоструке разлике, осим ако су у питању нова сазнања у вези са прекорачењем трошкова инвестиција и корупцију, о чему пише „Политика" 21. 11. у вези са поуздањем једног од извођача радова?

У даљем тексту писма аутор Станковић је опет сигуран и наводи пример изградње чувеног моста у Сан Франциску – Голден гејта, јер тврди „могли су сигурно да направе два или три јефтинија моста".

У вези са овом нетачном тврдњом, замолили смо за објашњење еминентног инжењера за мостове Бојана Можину, некадашњег пројектанта „Мостоградње", а сада у државној служби у Њујорку која брине о америчким мостовима. Добили смо очекивани одговор да премошћавање дубоког залива није имало (нити данас има) алтернативу. Дубоко море је једино могуће „прескочити" висећим мостом – или нема моста. Изузетна водена препрека изнудила је величанствен мост. Али, када су у питању премошћавања која најчешће имају више алтернатива (као што је то за мост на Ади) у Америци се и држава и приватни инвеститори увек одлучују за најрационалније решење, превасходно због тога што је сваки долар цењен и дигнут на ниво култа. Расипничка и нерационална градња зарад неких специјалних визуалних ефеката не постоји ни као појам. Ако се укаже потреба да се сагради три моста, немогуће је паре потрошити у један, као код нас, већ се ангажују најбољи инжењери да сагледају могућност да новом технологијом направе за исте паре четири моста. То је основ америчке филозофије у трошењу новца – уложи што мање да добијеш што више. Тужна је прича да је код нас стање обрнуто, превасходно зато што је политика изнад струке у свим областима.

Хладни талас економске кризе као елементарна непогода заледиће многе инвестиције (као и највишу зграду у Европи која је стала са градњом у Москви). Почела су преиспитивања ко како троши заједничке паре и у чију корист задужује земљу.

Свакако, ту има и нечег доброг, јер, како каже наш народ: „Не пада снег да помори свет, већ да свака зверка покаже свој траг".

Љубивоје Костић,
дипл инж., председник Удружења грађана „Наши мостови", Београд

Неминовно преиспитивање пројекта за мост

Недавно, у „Политици" од 15. 10, објављени текстови новинара Светлане Васовић-Мекина и Мирјане Авакумовић о проблемима изградње моста на Ади озбиљно упозоравају.

Изнети аргументи потврђују чињеницу да се у једну капиталну инвестицију улази стручно и кадровски неприпремљено, као да је реч о ћуприји у беспућу. Најављује се побијање пробних шипова у зони прве категорије заштите водоснабдевања Београда. Планира се градња у етапама готовости пројекта, што је недопустиво. Шта ако се нека фаза пројекта покаже неизводљивом (као што се то десило са бетонском коловозном плочом) или изводљивом на штету сигурности? Како је добијена грађевинска дозвола за некомплетан пројекат? Они који треба да брину о поштовању закона, сами га крше. Када се тако уђе у нерегуларну градњу, банкарске гаранције нису од помоћи, поготово кад је извођач СЦТ из Љубљане, који је у таквом амбијенту доказани шампион у пробијању цене. Необјашњиво је игнорисање упозорења новинарке Светлане Васовић-Мекина. Игноришу се бројна упозорења стручњака, како пише новинарка Мирјана Авакумовић.

Савез грађевинских инжењера и техничара Србије, Академија архитектуре и многи појединци већ четири године упозоравају да је изабрани пројекат моста на Ади акт расипничке градње, непримерен времену и економској снази земље. Јавност је упорно обмањивана да ће нови мост коштати скупље за безначајних 10-15% у односу на класични мост. Према постојећим пројектима, класични мост би коштао 50-60 милиона евра, мост преко Дунава код Бешке, два пута дужи, уговорен је за 40 милиона евра, што је троструко мање од уговорених 118,64 милиона евра за мост на Ади.

Јавност се намерно дезинформише да неко тражи одустајање од изградње моста, а реч је о рационалној измени пројекта конструкције и намене моста. То би могао урадити већ одабрани извођач, чиме би се градња поједноставила, појефтинила и сигурно уклопила у 34 месеца преосталог рока. Ако се настави са постојећим скупим и непредвидивим пројектом, заиста ће бити потребно десет (и више) година да се са Чукарице пређе у Нови Београд новим мостом.

Светска економска криза драстично поскупљује, па и зауставља капиталне објекте који се граде од кредита. Преиспитивање рационалности сваке инвестиције је неминовност, као и одговор на питање ко је журио да граду створи велике финансијске обавезе без стручног покрића, потпуно неусаглашене са метроом који јесте основна одредница нових мостова и једини излаз у разрешењу саобраћајног хаоса у Београду.

Љубивоје Костић,
дипл. грађ. инж.,
председник Удружења грађана „Наши мостови", Београд

Веома рањив мост на Ади

Потпуно је у праву г. Љубиша Станојевић („Није лако срушити мост", 27. 1) када тврди да садашње београдске мостове није лако срушити, да би припреме трајале десетинама сати, а да би експлозив требало допремати камионима. То и ја тврдим, јер сам радио пројекте инжењерских рушења. Срећом по нас, постојећи мостови су планирани у време када су при одлучивању о диспозицијама свих мостова давали мишљење и сагласност и војни експерти за рушење. Нажалост, експерте за то више нико не пита, па се тако десило да у комисији за избор типа моста на Ади није било ниједног стручњака који би на време упозорио да се Београду намеће најрањивији мост на свету. Да не помињем оно о чему смо већ писали, да је комисија одабрала и наградила нестабилно решење, које је у наредној фази морало да буде коренито прерађивано. И да је грађење моста започето без завршеног и ревидираног пројекта, што је кривично дело по нашем и светском законодавству, на шта би свака организована држава одмах одговорила кривичним гоњењем одговорних.

Но, вратимо се само поузданости. На више стручних скупова, Друштво грађевинских инжењера је упозоравало на тројаку непоузданост моста на Ади: (а) веома је осетљив на терористичке акције, јер могу без икаквих припрема на самом мосту да га онеспособе на дуже време само два човека, без последица по себе саме; (б) веома је рањив у случају инцидентних догађаја (саобраћајних удеса), када у случају оштећења чак и најмањег броја сајли на којима читав мост виси (на само једном стубу!) – мост месецима испада из функције, (в) постоји потенцијална опасност због могућих резонанција и рушења при одређеним брзинама ветра, због чега се и безазленији мостови испитују на моделима у ваздушним тунелима, што планерима моста на Ади не пада на памет.

Сећамо се да је на Бранковом мосту било више веома озбиљних саобраћајних инцидената (камиони који су пробијали заштитне баријере и ограду), али је врло поуздана диспозиција тог моста све то подносила без икаквих опасности и саобраћај је бивао успостављен чим прође увиђај. На нашу жалост и срамоту, у Београду не само што у овим кризним временима започињу без готовог пројекта грађење најскупљег моста на свету (са тим новцем би направили три поуздана класична моста), већ бисмо, ако тај мост икада буде завршен, добили и најрањивији мост на свету.

Проф. др Бранислав Ђорђевић,
дипл. инж. грађ., Београд

Опет о мосту преко Аде Циганлије

Изнећу два аргумента против градње моста преко Аде. Први аргумент је „трећи мост" у Бразилији, или званично „Понте ЈК", назван по председнику Жузелињу Кубичеку (Juscelino Kubitschek), за чијег мандата је изграђена нова престоница Бразила – град Бразилија. Мост је завршен 2004. године. Дужине је око 1.200 м (сличне дужине је и наш преко Аде), а ширина је око 28 м (два пута по три коловозне траке и по једна пешачка трака са сваке стране).

Цена изградње је била око 80 милиона реала, што је у то време износило око 30 милиона долара. Те године кад је изграђен, мост је проглашен за најлепши на свету, а радост је поприлично потамнела због чињенице (и велике полемике у штампи због тога) да је предвиђена цена била скоро двоструко прекорачена.

За други аргумент побринуо се Марфи својим апсурдним законима. Један од њих гласи: „Ако нешто може поћи по злу, поћи ће сигурно". Марфи није био Србин, али као да је нас посматрао док је писао своје законе.

Наиме, високи пилон (стуб) моста на Ади је близу коридора за слетање авиона на сурчински аеродром. Супротан став је: јесте да је близу, али ипак није у коридору. Није лепо слутити зло, али ни Авала није била у коридору, па је 1964. године у њу ударио авион.

Нама је пре коју годину изгорео и Хиландар, јер је тамо било много тога што може изгорети (а није смело).

Пре тога је изгорела и Пећка патријаршија, иако је доказано да Арсеније Чарнојевић 1689. године није оставио укључен решо. Понекад је пожељно уплашити се, јер ђаво и његови ђаци не мирују.

Арх. Недељко Боровница,
Београд

МОГУЋЕ ПОСКУПЉЕЊЕ МОСТА ПРЕКО АДЕ

Словеначко предузеће СЦТ, које треба да гради нови мост у Београду, у кризи је и не успева да добије ни позајмицу за несметано пословање

Од нашег сталног дописника

Љубљана, 19. новембра – На питање „Политике" упућено директору СЦТ Ивану Зидару –да ли је доведена у питање градња моста у Београду, с обзиром на то да је вођство компаније СЦТ, према извештавању словеначких медија, потврдило да фирма има проблеме са ликвидношћу, те да ће убудуће (захваљујући и ускраћеним банкарским кредитима) градити мање, данас нисмо добили одговор. Иако су челници СЦТ-а потврдили да су добили питање, ускраћен нам је одговор и на питање „јесу ли угрожени рокови (36 месеци) за изградњу моста код Аде".

Мук у који се завила словеначка фирма СЦТ тумачимо чињеницом да је љубљанска телевизија „А канал" почетком седмице објавила прилог под насловом „Грађевински барони", лансиравши вест да је СЦТ запао у „ликвидносне проблеме" јер му банке не дају зајам. А уз то је и Дарс, државна дирекција која брине о изградњи аутопутева у Словенији (чији је извођач махом СЦТ), одбацио захтев СЦТ-а да плати „додатно обављене радове". Сензацију да је парадно предузеће овдашњег грађевинарства у финансијској кризи потврдила је и ПОП ТВ. „Финансијска криза се, упркос тек усвојеним законима у (словеначком) парламенту, већ преселила у привреду и погодила предузећа", закључује ПОП ТВ, позивајући се на специјализоване „финансе" који тврде да СЦТ има муке са опстанком.

Иван Зидар

Укратко, СЦТ чији је директор Иван Зидар, који је 9. априла у Београду потписао 146 милиона евра (са ПДВ-ом, „Дело") тежак уговор за градњу моста код Аде Циганлије, према писању овдашњих медија, не успева да добије ни свега три милиона евра на име банкарске гаранције за изградњу тунела Марковец код Копра, нити позајмицу за несметано пословање. Пошто банке „стискају паре и СЦТ-у не одобравају 'кредит за премошћење' проблема, Зидара може да спасе само Дарс ако му да превремену исплату бар дела испостављених рачуна", опомиње „А канал". Пословодство СЦТ-а се уздало у Дарс, али план је пропао. Представник за штампу Дарса Марјан Колер не крије да „стално стижу неки захтеви за плаћање додатних радова" и тајанствено додаје да су одобрени само „они који су оправдани". А што се тиче плаћања унапред, уколико је тачно да се СЦТ нашао у вртлогу неликвидности, Колер узвраћа да Дарс „није банка, већ наручилац посла".

Донедавно су банке помагале рентабилним фирмама да превазиђу тренутне муке с ликвидношћу, али више није тако. СЦТ-ова ПР служба за портал „24ur.com" демантује да је фирма у кризи, иако челници СЦТ за исти портал признају да „услед глобалне кризе очекује да ће обим послова убудуће бити мањи", па предвиђа „рационализацију пословања". Питање је могу ли проблеми у које је запао словеначки СЦТ поскупети градњу моста у Београду.

Шеф Зидаровог кабинета Клемен Гребеншек, пословни секретар компаније СЦТ иначе непосредно одговоран за операцију градње моста код Аде Циганлије (коју и лично контролише на терену у Београду), допушта могућност поскупљења. „Цене у овом уговору (за градњу моста код Аде) имају укључен клизни фактор, што је уобичајена пракса за све дугорочне уговоре, а овде се ради о уговору за период од три године. Сада је прерано прогнозирати како ће на цене утицати економска рецесија", наглашава Гребеншек за „Политику". Сазнајемо да ће СЦТ, „поред својих знања и искустава, у градњу моста укључити и локалне извођаче из Србије", а словеначка компанија у Београду има и мешовито предузеће, где „у склопу грађевинског комплекса од преко 23 хиљаде квадратних метара производних хала" већ ради нов погон за савијање челика и фабрика бетонских елемената. СЦТ планира да „опрему за нови мост добавља из целог света, такође и из Словеније", додаје Гребеншек.

Тренутно нема одговора на дилему хоће ли најава кризе пословања СЦТ-а у Словенији пољуљати темеље и београдског моста.

Светлана Васовић-Мекина

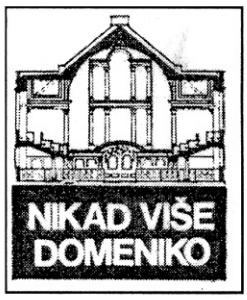

МОСТ ПИТАЊЕ ЗА ДАЉУ А МОЖДА И СКОРИЈУ БУДУЋНОСТ

Води се континуирана акција читаве градитељске струке. Грађевински инжењери, архитекти, економски експерти, уз до сада незабележену најширу подршку свеукупне јавности, против изградње прескупог, висећег, воајерског, рекордерског, нефункционалног (није на траси метроа), лако рањивог, амбијентално узурпаторског Моста на шпицу Аде у Београду. Јавне трибине стручних асоцијација (на којима се нису појављивали лобисти Висећег моста) саопштења Савеза грађевинских инжењера и Академије архитектуре Србије, бројни текстови у стручним часописима ("Изградња", "Архитектура") у периодичној и дневној штампи нису успели да помере зид ћутања добро организоване интересне групе словеначко - аустријског двојца спрегнутог са домаћим "просајла" интересентима.

Да се само укратко подсетимо шта се све о том папреном Мосту, који ће коштати као три класична моста, недавно писало:

■

НЕПРАВИЛНОСТИ

Није поштован ГУП 2021. Није поштован Закон о јавним набавкама. Професор Габријелчич из Љубљане учествовао је у креирању конкурсних услова тражећи да решење буде базирано на кабловима.

(НАВОДНЕ) ПРЕДНОСТИ

Нови Мост проглашен је налепшим у злоупотребљеној анкети међу грађанима. Гради се као симбол и споменик. Чији? Коме? Виши је од "Победника" и Калемегдана. Бобић је изјавио: "Мост ће задивити свет!"

АПСУРДИ

Мост се гради на најширем току Саве од њеног извора до ушћа. Гради сде на дужини од 980 метара уместо уобичајених 350 метара на другим местима. Запослени из Србије у градњи Моста били би експлоатисана радна снага, унајмљена од странаца. Гради се један мост, уместо могућа три на функционалним локацијама.

ЦЕНА

Конкурсним предлогом Мост је требало да кошта 80 милиона евра, а на тендеру цена се попела на 147 милиона евра. Са навозима и каматама цена расте на 360 милиона евра.

КО ГРАДИ МОСТ

У време потписивања уговора за Мост, словеначки медији из минута у минут су пратили спектакуларно хапшење И.Зидара, убацивање у "марицу" и вођење у полицију.

Иван Зидар је био:

■ *лични пријатељ Садама Хусеина*

■ *снабдевач оружјем ратних словеначких територијалаца*

■ *у спору са државом Словенијом због огромних штета у несавесном пословању*

■ *оптужен за кашњење и пробијање рокова у изградњи обилазница око Љубљане, Онколошког института и тунела "Тројани".*

■

Од децембра 2008. године о теми "сајла моста" промениће се писања и активности и струке и јавности. Мост је - започет да се гради. У пркос свему. Безобзирно на све, баш као што је и безобзирно изабран на сумњивом и манипулисаном конкурсу. Само неколико дана пре почетка изградње недељник НИН је одштампао последњи апел да се заустави лобистичко насиље, сада са разлогом више: пред расипничка врата "сајла моста" изненада је закуцала СВЕТСКА ЕКОНОМСКА КРИЗА. У изузетно аналитичном тексту архитекта М. Бушатлија, инвестициони консултант са међународним рејтингом, сачинио је економску рачуницу са поразним билансом за економско - социјалну будућност Србије. Ово је била, нека остане забележено, "лабудова песма" на водама Саве.

Лобисти нису ни једну једину реч из угледног НИН-а демантовали. Уместо отрежњења закопали су први ашов и почели пробијање првог **пробног** шипа. Обратите пажњу: "пробног" шипа! Код регуларних градитеља пробни шипови се постављају пре израде главног пројекта, као основ за статичке и економнске рачунице.

И - шта сад? Копља у трње!

"Сајла мост" је толико проблематичан да ће врло брзо стићи први непредвиђени проблеми, на шта извођач рачуна, као на околност на којој ће градити екстра профит, као што је то радио у Словенији.

У овом најтамнијем тренутку за заобиђене светски признате српске градограditеље и уплашену најширу јавност за своју голу егзистенцију остала нам је само могућност да скрушено постављамо питања.

У тренутку када се свакодневно милиони грађана Србије буде из сна са страхом да не изгубе посао, када се најављују ригорозна отпуштања, када влада страх да не могу да отплате кредите, страх да се не нађу на казану глади ... у тренутку када држава кука и моли своје грађане да штеде, да стегну максимално своје каише, штедња, уздржавање, скромност једино не важе за политичке лидере и за "сајла" лоби, и њихов баснословно скупи мост.

Испада: грађани штедите да би нахранили богате и бахате.

Питање: лобисти су током четири године засмејавали и обмањивали грађане лаким метроом. Нова власт је једним једноставним гестом вратила у живот **метро**. Слично се десило са "Петим парком" после четири године замајавања од истог лобија. Малтретирање Београђана, злочин над децом. Дошла нова времена и за један дан исправила опресију претходних градоуправљача. Сржпитања је: хоће ли "скинути" одговарати за своја непочинства? Они су сигурни да неће!

Враћамо се на Мост. Хоће ли лобисти и они који су их подржавали, или било ко од њих, а зна се ко су, одговарати ако зацарују социјалне невоље, не буде пара и буде онако како нам је искрено поручило у неколико махова, словеначко "Дело": Мост ће задивити свет, а свет се пита какав је то народ (српски) који гради раскошни мост док се бори за голи опстанак". "Знају ли Београђани колико анекса ће морати да потпишу, колико додатних трошкова ће имати и да ће Срби, ако им СЦТ буде наплаћивао онако како то ради у Словенији - на крају дати за Мост скоро пола милијарди евра?"

Видећемо се и чућемо се још!

Михајло Митровић

Мост преко Аде – без застоја

Изградња овог прелаза преко Саве засад тече према утврђеној динамици, нагласио градоначелник Драган Ђилас

Нема озбиљнијег кашњења које би могло да угрози рокове за завршетак изградње моста преко Аде Циганлије. Засад све функционише према утврђеној динамици. То је јуче изјавио градоначелник Драган Ђилас, а пренела агенција Бета.

Према речима градоначелника, грађани ће већ у току године моћи да виде како се мост појављује, а утврђено је и где ће бити пободени шипови за стубове.

На терену се већ месецима налазе мајстори и тешка механизација која је раскопала земљиште, како на новобеоградској тако и на чукаричкој страни Саве. То је урађено у склопу припремних радова, а пре тога су са обале уклоњени сплавови и мали бродићи.

Када буде изграђен, мост преко Аде биће дугачак 929 и широк 45 метара. Имаће шест саобраћајних трака и две пешачко-бициклистиче стазе, а саобраћајни стручњаци упозоравају да је неопходно што пре изградити прилазе будућем мосту. Тако би, кажу, најпре требало направити дуго најављивани надвожњак код Цареве ћуприје, као и завршити такозвани унутрашњи магистрални полупрстен.

– Већ сада би град и Република озбиљно морали да се позабаве измештањем „Југопетролових" објеката који се налазе свега неколико десетина метара од градилишта. Веома је важно и направити петљу код Цареве ћуприје јер би се управо преко ње повезивали Баново брдо и Нови Београд. Возила би, тако, из Пожешке, преко Цареве ћуприје, излазила на Булевар војводе Мишића и одатле се директно укључивала на мост – објашњава Милан Милосављевић, саобраћајни стручњак који је три и по деценије провео у Секретаријату за саобраћај.

Према очекивањима, нови мост преко Саве у значајној мери ће убрзати проток возила од Чукарице до Новог Београда. Возачима је сада, у време такозваног шпица, често потребно и више од пола сата да се Булеваром војводе Мишића пробију до ионако преоптерећене „Газеле". Када буде изграђен, овај мост би требало и да растерети Булевар војводе Мишића. Тако би овом изузетно прометном саобраћајницом убудуће могло да пролази чак 40 одсто возила мање.

Уговор о пројектовању и изградњи моста преко Саве потписан је у априлу прошле године између Дирекције за грађевинско земљиште и представника конзорцијума фирми у саставу: „POR Tecnobau und Umwelt AG" из Аустрије, „СЦТ д.д." из Словеније и „DSD Bruckenbau GmbH" из Немачке. Изабрани извођач обавезао се да изгради мост са пилоном и косим кабловима у року од 40 месеци, као и да преузме одговорност за евентуално кашњење. Вредност посла је 118,6 милиона динара.

Н. М.

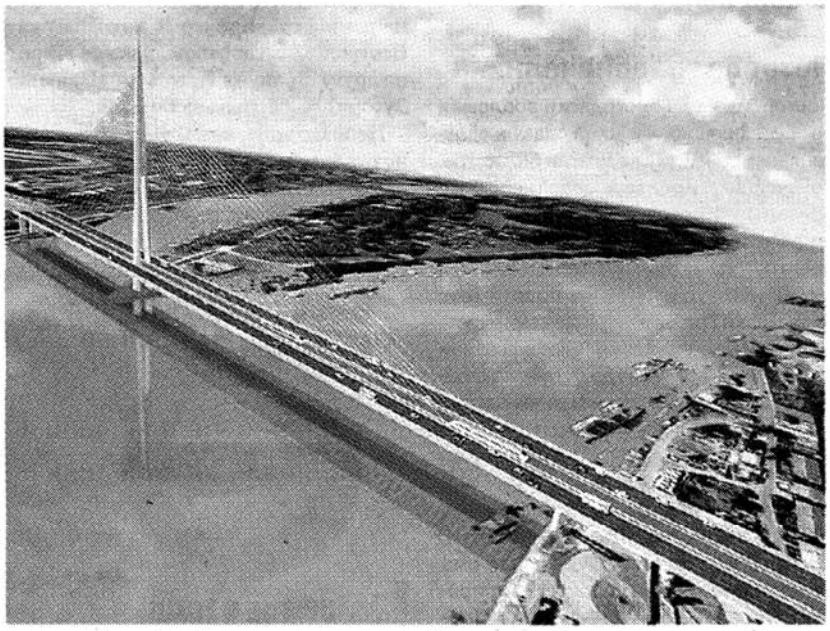

Са новом ћупријом бржи проток возила од Чукарице до Новог Београда

PSI LAJU A KARAVAN PROLAZI !

Kao što vidite, donosioci odluka o izboru najskupljeg i najriskantnijeg mosta u našoj istoriji, ćute i teraju svoje. Digla se kuka i motika, stupci "Medju nama" u "Politici" se usijali, a nadležni ćute kao zaliveni, jer u stvari nemaju nikakvih racionalnih kontraargumenata. Lupetanje da će ovo biti simbol grada, je u ovoj nestašici krajnje neprimereno, a arogantno i tvrdoglavo insistiranje na mostu koji košta kao 2–3 druga, navodi na sumnju da se radi o nekim prikrivenim, debelo podmazanim interesima koji ni po koju cenu ne smeju biti ugroženi.

A ima li u svemu tome išta utešno? Ima, kako da ne! U svoje vreme, ko bi se usudio da napiše i pola od ovog što je ovde napisano, završio bi na Fruškoj gori dva metra pod zemljom, a danas se o svemu sasvim slobodno laprda! To znači da živimo u demokratskom društvu gde svi uživaju u ljudskim pravima i slobodama! Oni gore mogu slobodno da drpaju, a oni dole da se glasno džapaju i protestvuju i svi će biti srećni. A karavan ide dalje!

MUTNA VREMENA

Dr. Mihailo Čanak, d.i.a.

Kad mene nema...

Ama, čim ja negde odem, a oni odmah zabrljaju! Bilo je dovoljno da na dva tri meseca odem u Kanadu da se vidim sa mladjom generacijom, a oni prave kiks do kiksa! U prošlom broju ovog uglednog časopisa ja predložio G. Miškovića za predsednika republike, a oni biraju onog golju Tadića; ja predlažio za premijera G. Ceptera, a oni dovode tamo nekog Cvetkovića, ja predložio za gradonačelnika G. Bobića a oni dovode G. Djilasa, pa se posle pitaju zašto je sve zaribalo. Sada im je kriva svetska kriza, pa ruski gas, pa subjektivna i nepravična medjunarodna zajednica. Sada se pitaju kako to da nas braća rusi zezaju, a nemački i madjarski dušmani vade iz g....a, kako to da svaki ceh plaćamo mi, ni krivi ni dužni, kako to..., ama niko se ništa ne pita, danas je najvažnije sesti na vlast i održati se na njoj kao na rodeu. Sada se vuk i koza udružuju protiv mačke i pacova, svinja i kasapin protiv divlje svinje i lovca, a domaća i divlja svinja, inače bliski rodjaci, svadjaju se na krv i nož, dok kletve do sedmog kolena jedna drugu stižu!

A sada da vidimo šta se zbivalo u okviru naše profesije:

Galerija i opera

Bog da poživi amere i njihovu krizu, jer sada imamo puno pokriće da sva predizborna obećanja turimo pod tepih i odložimo za sledeće izbore (ne bilo ih!). Tako više niko ništa ne govori ni o Gradskoj galeriji ni o Operi, baš kao što smo u br. 33/05 našeg ARD časopisa svojevremeno i prorekli (str.54). Dakle, staklenac ostaje, vizura sa trga na Dom JNA je sačuvana, a pare su uštedjene. niko nije kriv i svi smo zadovoljni.

Metro

Izgleda da je tenzija koju je akademik AA Arh. Brana Jovin permamentno održavao, kako na svoju ruku tako i preko Akademije arhitekture, ostavila ipak kakav takav trag. Gradonačelnik je obećao da će eksperti detaljno uporediti solucije **teški** i **laki** metro, pa će konačna odluka biti doneta naknadno. Nisam vidoviti Ljubiša Trgovčević, ali mi se nekako javlja da će zbog nedostatka sredstava, a uz pomoć španskih konsultanata biti izabran laki metro, a da nakon toga još decenijama neće biti izgradjen **nijedan**. Juče sam pročitao (kraj januara 2009) da grad nema para ni za nekoliko novih tramvaja, a mi bulaznimo o metrou. Gluposti!

Magistralni poluprsten

Odmah nakon prošlogodišnjih izbora, priča o hitnoj izgradnji magistralnog poluprstena je takodje gurnuta pod tepih, gde se našla u društvu gomile sličnih obećanja i planova. Svima je laknulo! Nema rušenja, nema raseljavanja, nema tutnjave ispod Topčiderskog brda. nema zagadjenja Topčiderskog parka, možda će čak moji prijatelji iz Kreativnog centra konačno dobiti dozvolu za proširenje svoje upravne zgrade, u Gradištanskoj ulici... Sve ukazuje na to da je metro daleko korisniji od poluprstena, a ako nema para za metro, neće ga biti ni za poluprsten. Dabome, ako tajkuni podviknu, to je druga stvar, ali za sada. sve je tiho i mirno.

Most preko Ade Ciganlije

Medjutim, kada se radi o mostu, to je već nešto sasvim drugo. Tu su se različiti interesi prepleli kao svinjska creva i ideja o mostu sa sajlama se grčevito održava i pored nevidjene reakcije celokupne beogradske stručne javnosti koja se očajnički oglašava u "Politici", ramenu za plakanje svih luzera. Tu nema nikakve diskusije, čak smo već izbušili rupu za jedan probni šip, ili tako nekako. Taj "kandidat" za šip me potseća na izvesnog G.Kenedija, "kandidata" za člana Britanskog parlamenta, daj Bože da na tome i ostane. Kako nam stvari idu, kao što je u XVII veku cela Francuska pukla na jednom Versalju, tako će uskoro, blagodareći raznim aneksima ugovora koji nam ne ginu, cela Srbija

pući na ovom mostu, a onda će jedne mračne noći da se privuku dva tipa sa belim kapicama ili tako nekako, pa će da pukne nekoliko sajli, pa će da pukne i ceo most, pa će sve da ode u... tandariju. I tako će problem mosta da bude definitivno rešen na račun ovog izmučenog naroda, a posebno naših mišijih penzija. Samo će G. Zidar da trlja ruke!

Gradski arhitekta

U prošlom broju ARD review smo naglasili kako Gradski arhitekta, na žalost, uopšte nije samostalan u svojim odlukama već zavisi od dobre volje i strategije gradonačelnika, partije na vlasti, a često i od nekih nepoznatih infernalnih nosilaca moći, da mora biti **požrtvovan**, ali i spreman da bude **žrtvovan** i to u svakom trenutku. Tačno je da postoje i momenti kada je samostalan, ali su češći oni kada se očekuje da bude glasnogovornik vlasti ili nekih drugih moćnika, bez obzira na glas sopstvene savesti.
Da bi potencijali, sada već bivšeg, Gradskog arhitekte G.Djordja Bobića mogli da dodju do punog izražaja, naglasili smo da je daleko primerenije da umesto političkih dunstera, ON bude izabran za Gradonačelnika i dobije priliku da kaže i uradi ono što zaista misli da je najbolje za ovaj grad. Njegov Curiculum vitae rečito svedoči da je on najkompetentniji za rešavanje problema kojima ovaj grad obiluje.

I opet greška! G.Bobić je tajanstveno nestao (uklonjen?) sa scene. Niko ne zna zašto (biće da je nešto rekao što nije bilo odozgo planirano), i eto divne prilike za čaršijske spletke i olajavanja, u koja nećemo ulaziti, jer to nije lepo, a i ovaj časopis nije žuta štampa. Medjutim, to je samo još jedan primer kako vlasti (o makojoj vlasti da se radi) gledaju na arhitekte kao na monetu za potkusurivanje. Nadamo se da je onako. za uspomenu, uspeo da sa sobom ponese bar neki poslić koji će mu pomoći da preživi nadolazeću krizu. U svakom slučaju, G.Bobiću želimo srećnu transformaciju iz birokratske gusenice u kreativnog leptira.

Korupcija i arhitekti

Aždaha sa dvadeset glava, koju nazivamo korupcijom i koja se oživotvorava preko drumske, pravne, gradjevinske. urbanističke, prosvetne, političke, javnopreduzećne, energentne, narko, duvanske, lekarske i ko zna još kakve mafije, prožela je sve pore našeg društva, a pojedinačne kozmetičke intervencije je samo očeličuju.
Oko ono malo retkih, poštenih i čestitih lidera kao muve na... pekmez gomilaju se profiteri, tajkuni, dupeuvlačitelji, krimosi, lupeži, razbojnici, protuve, vucibatine, siledžije, podlaci, neradnici, rodjaci, sposobni nesposobnjakovići, prostaci i ko zna još kakav šljam. Oni brzo, ili korumpiraju one poštene ili ih rasteraju. Na kraju pošteni lider zaglavi (ili se i sam korumpira), a zlikovci se kao virusi brzo prebacuju na sledećeg... U redu, sve nam je ovo poznato, ali gde su ovde arhitekti?

Arhitekti su, kao što se može i slutiti, toliko jadni i čemerni da nemaju čak ni svoju mafiju! Po prirodi stvari, oni bi trebali da pripadaju gradjevinskoj i urbanističkoj mafiji, ali su i tamo samo tehničko osoblje, ponizni batleri nadmenih tajkuna koji ih maltretiraju a ponekad ih i ne plate (što bi rekao onaj vuk iz basne, kome je ždral uz obećan honorar izvukao kosku iz grkljana: zar ti nije dovoljna nagrada što si izvukao čitavu glavu iz čeljusti vuka?). A mnogi arhitekti bi tako voleli da i oni budu mafijaši ili tajkuni, jer to je čežnja svakog savremenog srbina. Svi bi mi želeli da budemo članovi Rotari kluba, ili kluba "Privrednik", ili Krunskog saveta, ili nešto isto tako lepo, ali nije nam dato. Ako radimo negde u urbanističkim službama, koverti koje uspemo da izmuntamo su tanušni, oni deblji idu nekim drugima; ako radimo za tajkune ili mafijaše njihove žene nas tretiraju kao kućnu poslugu, s tim što je lakše zameniti arhitektu nego kuvaricu. Razume se, ima i uspešnih arhitekata, koji su relativno dobrostojeći, ali i oni najuspešniji moraju pred nekim da puze, oni uvek puze. Puzi ako treba i Frank Gehry, takav nam je posao. A ako i neko uspe čak da postane aktivista neke od mafija,

budite sigurni da će u prvoj prilici postati žrveno jagnje. Poturiće ga pod nišan i ode glava.
Ima mnogo načina da udjete u vrzino kolo korupcije, a evo nekoliko od njih:
– **Ako pripomognete oko neke nelegalne ili nemoralne radnje** uz odredjenu nadoknadu koja može biti:
– novčana (tzv. plava koverta),
– dragoceni poklon (automobil, Rolex čukarac, kompjuter, neki moćniji foto–aparat, LCD televizor od 103 cm, i sl.)
– unosno zaposlenje vaše ili nekog iz vaše porodice,
– stručno putovanje, kongres u SAD, specijalizacija u belom svetu, itd,
– školarina u zemlji ili inostranstvu za jedno ili više vaše nevine dece,
– troškovi operacije u inostranstvu za vas ili nekog od vaših,
– članstvo u nekom profitabilnom Upravnom odboru (to je nešto o čemu oduvek sanjam),
– nacionalna penzija (i ovo bi mi prijalo),
– neka unosna nagrada ili priznanje, finansiranje vaše monografije, štampanje vaše knjige, itd, itd.
– **Ako nekome pomognete da opere novac ili ga raspodeli na nelegalan način** tako što ćete:
– neki posao ugovoriti za veće pare a višak vratiti partneru na ruke,
– ugovoriti nepostojeći posao, a pare (uz skromnu nadoknadu) vratiti partneru na neki drugi način,
– **Ako se** (u zamenu za neku kontraverznu uslugu), **izboksujete za neki posao izvan uobičajene procedure.** Ovo je slučaj tzv. sive korupcije, kada privilegiju koju ste dobili pošteno odradite. Ovde se pojmovi konkurencije i korupcije opasno približavaju, a razlika je u tome što se kod korupcije na razne načine zaobilaze legalne i etičke norme. dok bi konkurencija trebalo da se odvija u zakonskim okvirima.
Zanimljivo je, da u procesu korupcije možemo razlikovati dve faze: prva kada se od arhitekata traži usluga i kada se stvara varljiva iluzija da on drži sve konce u svojim rukama. U drugoj fazi, medjutim, kada je arhitekta primio makar deo dogovorene nagrade, sve konce preuzima davalac provizije koji natiče arhitektu kao glistu na svoju udicu. Neki arhitekti se tek tada osvešćuju da su spušteni na nivo posluge, a neki se i ne bune već se samo trude da stečeni status održe i što duže ostanu u njemu.
– **Ako se koristite rodjačkim ili prijateljskim vezama**, da biste:
– dobili prioritet u dobijanju nekog posla, statusa ili privilegije,
– nezasluženo dobili neku nagradu na konkursu, nagradu za životno delo, nacionalnu penziju i sl,
– zaposlili sebe ili nekog svog ispred drugih zaslužnijih i kvalitetnijih,
– izborili sebi mesto prvo u nekoj od brojnih Akademija, a onda u Aleji velikana, itd, itd.
Medjutim, da biste postali članom korupcionaške elite, vi celog života morate raditi na tome, sklapati i negovati unosna prijateljstva, učiti veštinu komuniciranja, šarmirati one do kojih vam je stalo, upoznati sve tajne poslovanja, pravne akte i začkoljice, morate više biti biznismen (u srpskom smislu) nego arhitekta profesionalac, morate biti spremni da prodate veru za večeru a brata za pola kile svinjskog vrata. Pa, ko voli nek' izvoli, a i ja bih al' me niko neće, suviše sam mator...

Kriza

Kad je Gospod rekao srbinu da poželi što god hoće, ali da će njegov komšija dobiti dvostruko od onoga što on dobije, srbin je rekao: "Gospode, uzmi mi jedno oko!"
Sa takvom psihologijom (koja važi i za arhitekte) nama nikakva kriza ništa ne može, jer što svima bude gore, svi ćemo se više radovati i veseliti.
A ako me pitate, da li imam neku ideju za izlazak iz krize. odgovor je: "Svakako"! Na sledeće dve strane prikazan je moj konkretan predlog po crtežu mog prijatelja, velikog francuskog karikaturiste Rajzera, koji je ekološki, jeftin, i potpuno prilagodjen ekonomskom statusu našeg prosečnog gradjanina.

PREDLOG ZA PREZIVLJAVANJE KRIZE U SRBIJI

NOVI EKOLOSKI PRISTUP NAS U POTPUNOSTI OSLOBADJA OD UVOZA I UPUCUJE NA DOMACE RESURSE

CRTEZ JEAN MARC REISER

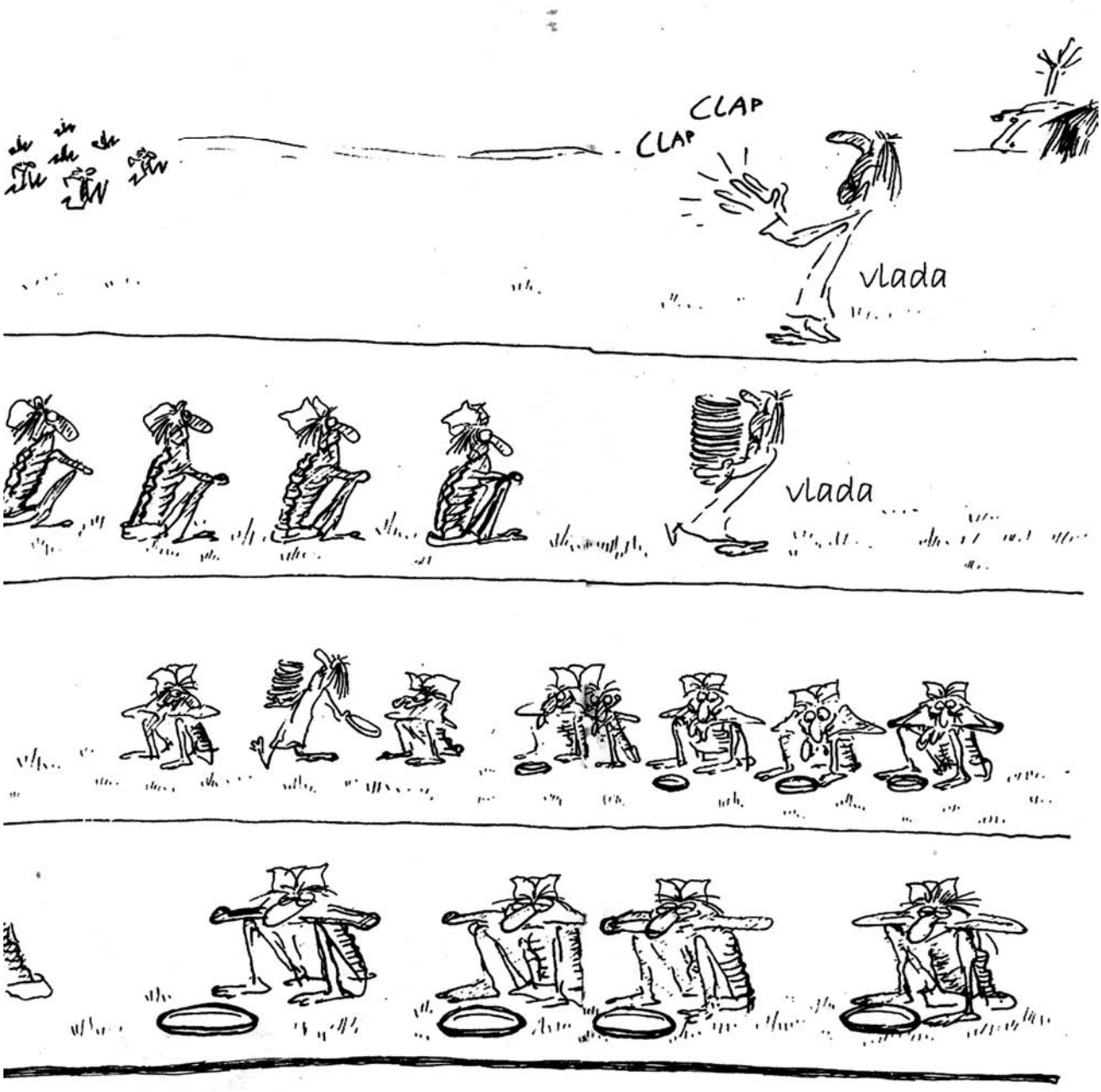

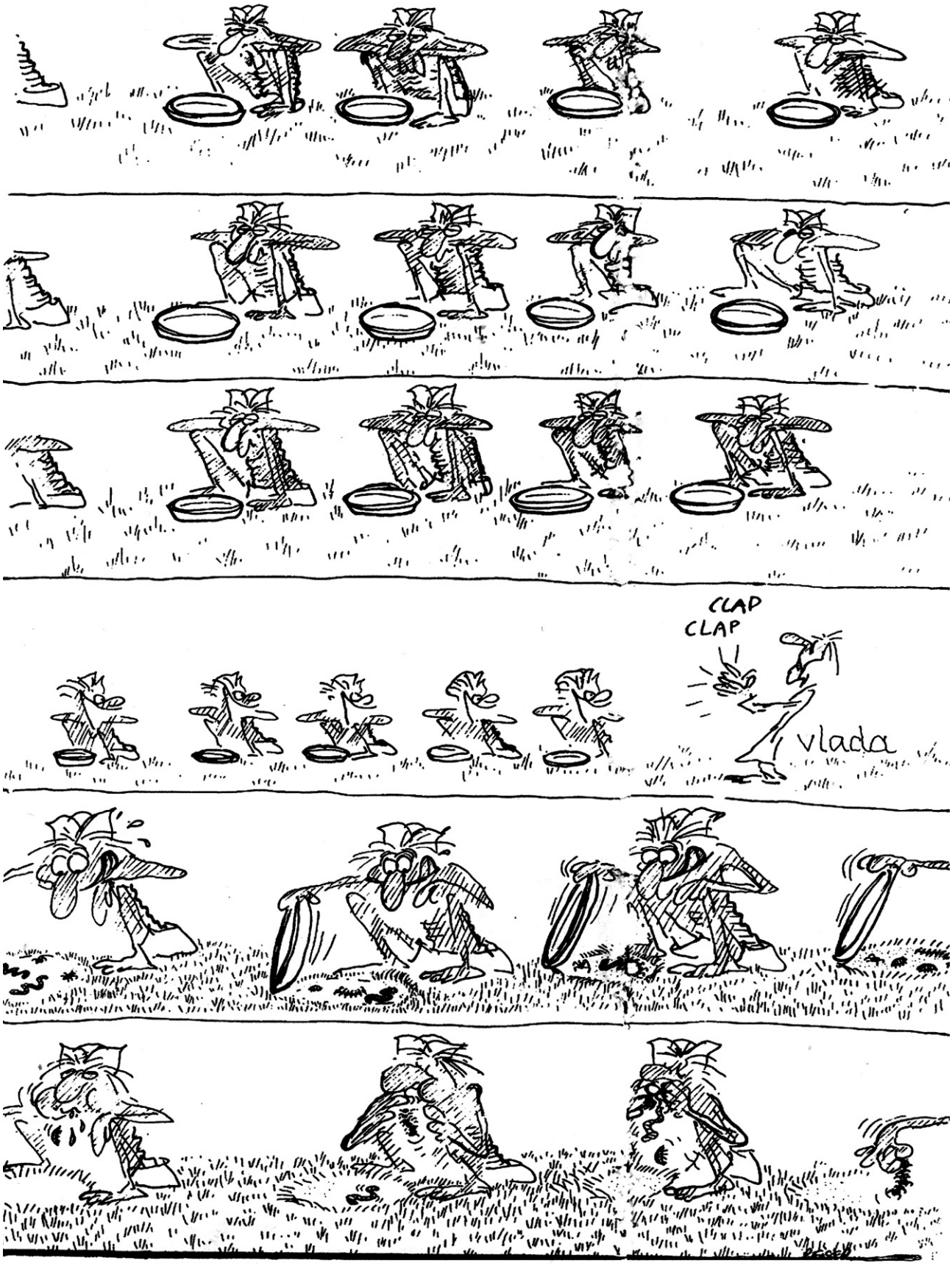
CLAP
CLAP
vlada

MILOSTINJA

ili, Priča o Nacionalnim penzijama (2)

Moja ruka prosi, kandilo ti nosi!
Ako nećeš dati, umreće ti mati!
(Prosjačka kletva)

Uvod

U broju 35/2008 ispričali smo vam kako su se na plemenitu ideju tadašnjeg ministra G. Voje Brajovića o dodeli nacionalnih penzija istaknutim umetnicima okačile i ale i vrane, pevaljke i prevodioci, muzičari i muzikanti, glumci i cirkuzanti, fariseji i književnici, gog i demagog, samo arhitekata nije bilo na vidiku, iako je Savez arhitekata uz više naknadnih reklamacija podneo svoj predlog sa ukupno 18 imena (od 258 usvojenih penzija). Sve naknadne intervencije Saveza arhitekata Srbije i Akademije arhitekture Srbije ostale su bezuspešne, odgovora od strane ministarstva nikada nije bilo. Zatim je prošlo nekoliko meseci, pa je odobreno još pedesetak dopunskih penzija, a medju njima i tri (!) da se pravično raspodele na nekoliko stotina vremešnih i zaslužnih arhitekata. Svakako, komisija je nakon brižljivog rasmatranja sama odlučila ko je najzaslužniji, pa su tako nacionalne penzije dobili arhitekti Boža Petrović, Dejan Nastić(+) i Milan Pališaški, dok su drugi kandidati ostali u bubnju, odnosno u čabru. Na sreću, ove penzije su otišle u prave ruke, časnim i zaslužnim veteranima koji su prevalili osamdesetu, koji su zadužili našu arhitekturu, koji su dobitnici niza prestižnih nagrada, medju kojima se ističe i Velika nagrada za arhitekturu SAS–a, odnosno nagrada za životno delo i tu nema nikakve dileme, za ove tri penzije stvar je u redu...

A šta nije u redu?

Na žalost, mnogo štošta nije u redu, a mi ćemo ovde pokušati da manje više taksativno nabrojimo šta nam se čini da nije u redu:

1 – Nije u redu da se korpus od više stotina zaslužnih arhitekata pokriva sa 3 i slovima tri penzije! Dok je u početku i moglo da se veruje da se radi o neznanju ili nesporazumu, sada je postalo jasno da je problem u krajnjem i svesnom **nepoštovanju** arhitektonske profesije! Tri penzije su neprilična i uvredljiva milostinja i rečito svedoče o mizernom položaju arhitekture u ovom društvu.

2 – Nije u redu što se iz Saveza arhitekata čuju pomirljivi tonovi u smislu: "Bolje išta nego ništa!", "Važno je da smo ušli u bubanj!", "Od nečega se mora početi!" i sl. jer to samo svedoči da ni mi sami sebe ne poštujemo, pa zašto bi nas onda drugi poštovali. Umesto da digne galamu do neba i uzme u zaštitu svoje veterane, asocijacija se zadovoljava mrvicama i time sama generiše budući stav vlasti prema našoj profesiji. Možda će jednog dalekog dana, kada današnji moderatori asocijacije stignu do penzija, izmeniti svoje ravnodušne stavove i postati agresivniji, ali mi to, na žalost, nećemo doživeti. U svakom slučaju, G. Voja Brajović se za svoje pobrinuo kao da su jedini na svetu i skidam mu kapu do zemlje! Šteta što nije arhitekta pa i nas sunce da ogreje!

3 – Nije u redu što nam nisu poznati kriterijumi izbora, jer u komisiji nije bilo arhitekata. S obzirom na vremešnost dobitnika nacionalnih penzija, veoma je verovatno da je osim nadprosečnih ostvarenja najvažniji kriterijum bila starosna granica od 80 godina, što nam se čini pravičnim i opravdanim.

4 – Medjutim, ne čini nam se ni pravičnim ni opravdanim što je tom prilikom izostavljen doajen naše arhitekture, predsednik Akademije arhitekture Srbije, ugledni arhitekta **Prof. Mihailo Mitrović** (1922).

Pre svega, moram da naglasim da sa kolegom Mitrovićem nisam ni u kakvom posebnom prijateljskom odnosu. Poznajem ga, ali površno. Niti se družimo, niti smo neki politički jednomišljenici, niti imamo iste profesionalne stavove pa ni poslovne interese. Divna prilika da u stilu arhitektonskog etičkog kodeksa "da komšiji lipše krava" seirim, razmišljajući o raznim zbivanjima iz njegovog života koja eventualno nisu bila po mom ukusu i po mojoj meri.

Mogao bih, ali ne mogu, jer nepravda vrišti do neba! Spisak realizacija Prof. Mitrovića je impresivan, kao i broj nagrada i priznanja, njegov višedecenijski serijal eseja o arhitekturi u "Politici" predstavlja do sada najefikasniju i najspektakularniju sponu izmedju arhitekture i naše široke, arhitektonski needukovane javnosti. Neizmerno je aktivan kao predsednik Akademije arhitekture Srbije kako na domaćem tako i na stranom planu, beskompromisni je borac protiv gluposti, neukosti, korupcije, nepravde i drugih zala u našoj profesiji, itd, itd.
Pa kako je moguće da ovaj čovek bude zaobidjen prilikom tzv. podele nacionalnih penzija?

Zločin i kazna

Pa, sudeći po svemu, izgleda da se baš ova aktivnost i beskompromisnost Prof. Mitroviću obija o glavu. Izgleda da mu je prešlo u naviku da se zamera gradskim vlastima, bez straha od mogućih posledica koje su se čekale i konačno dočekale. A spisak "grehova" je poveliki i odnosi se prvenstveno na:
1 – Atak na ideju o gradskoj galeriji, koja je zamišljena da bude virtuelna igrarija, a ispala je prvorazredna smejurija,
2 – Infiltraciju hvaljene i osporavane ideje o operi na Trgu republike uz dizanje temperature do tačke ključanja,
3 – Podršku u ime svoje i u ime Akademije arhitekture proskribovanom arhitekti i članu Akademije arhitekture G.Brani Jovinu u donkihotovskoj borbi za Beogradski metro, umesto neotramvajskog sistema.
4 – Energično suprotstavljanje kontraverznoj ideji i realizaciji skupog i problematičnog mosta preko donjeg špica Ade Ciganlije koji košta koliko dva (a možda i tri) normalna gredna mosta.
5 – Otvoreno obrušavanje na pojedine aktivnosti gradskog arhitekte, koji dugo nije mogao da dodje k sebi pitajući se šta ga je to snašlo i zašto, pobogu?
6 – Permanentno obelodanjivanje raznih anomalija, mućki, sumnjivih rabota, neuljudnosti itd. itd. vezanih za gradske vlasti i birokratiju, itd, itd.

Diskretno i indiskretno se raspitujući, došli smo do saznanja da se do nacionalnih penzija dolazi spretnim kombinovanjem:
a – ličnih kvaliteta i referenci,
b – političkih veza i poslušnosti,
c – stravičnim pritiskom na članove komisije koji popuštaju ako ih davite kao zmija žabu.
Arhitekta Mihailo Mitrović, sudeći po svemu, nije zadovoljio kriterijume pod b/ i c/. Kvalitete mu niko ne osporava, ni u komplimentima ne oskudeva, ali ovde nije reč o jalovom ordenju, već o šuštećim parama, a njih će vam dati tek ako im se popnete na vrh glave, da bi vas otkačii pa duša da im se smiri.
S druge strane, ako neko nije sa kadrovske liste, ili ne pripada nijednoj partiji, šanse su mu značajno umanjene ali još uvek postoje, pod uslovom da ne talasa i ne konfrontira se sa vlastima. Koga je moliti, nije ga kuditi!

E, pa sada, ako neko na nepravde koje ga okružuju reaguje kao što, na priliku, G. Mitrović reaguje u svom poznatom polemičkom tekstu "Arhitirani" ("Arhitektura" 122, februar 2008), ne treba se čuditi što ga je nacionalna penzija mimoišla. Na strani 15, prikazujemo ovaj tekst koji je prvo ponudjen glamuroznom časopisu "Arhitektura i urbanizam", čije ga je uredništvo, iz razumljivih razloga, pod nekim nebuloznim obrazloženjem odbilo (ispalilo). Nije nemoguće da su pojedini članovi uredništva, u nastupu samokritičnosti karakterističnoj za našu profesiju, u nekim detaljima (potpuno neopravdano), prepoznali sebe ili tako nekako... U svakom slučaju, G. Manević je tekst prihvatio i objavio u svom glasilu "Arhitektura" koja ima daleko više čitalaca od hermetičke "Arhitekture i urbanizma", koju uglavnom čitaju samo članovi uredništva, sami članokopisci i članovi njihovih porodica. I tako je najšira stručna javnost upoznata sa svakojakim devijacijama i mahinacijama, za koje su, velikim delom, prozvane i aktuelne vlasti, a nijedna vlast ne voli kada je prozivaju, naročito pred izbore. U stvari, nije toliko važno da li su navodi ta–

čni, već da su objavljeni u najgorem momentu, kada sve kipti od predizbornih obećanja, a sada odjednom eto nekih disonantnih tonova. Pre desetak godina za ovakve i njima slične tekstove, letele su glave (setite se Slavka Ćuruvije i Dade Vujasinović), a sadašnji se autori samo uskraćuju za opipljiva društvena priznanja, što je sasvim ubedljiv dokaz da smo u demokratizaciji društva daleko više odmakli nego što smo spremni da priznamo. Pa dajte, prisetite se malo, nije to bilo pre sto godina...

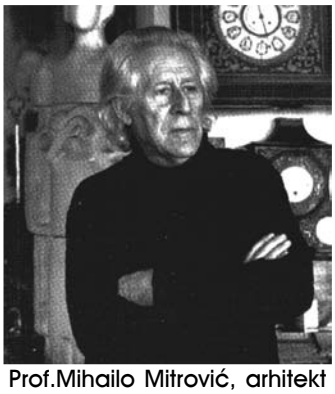
Prof.Mihailo Mitrović, arhitekt

G.Mitrović, kako rekosmo, nema dlaka na jeziku, pa je "kažnjen" na logičan. mada krajnje nepriličan način. Nacionalna penzija se dodeljuje za profesionalna ostvarenja, a ne za podobnost i poslušnost, ali izgleda da su u praksi stvari drugačije. U stvari, mi ne sumnjamo da će u sledećem izvlačenju Prof. Mitrović doći do svoje penzije, ali ipak ovo nije trebalo da se desi.

Zaključak

Naravno, donosioci odluka mogu da reaguju tako što će reći:
a/ da u ovoj krizi nije bilo moguće iscediti jos jednu penziju,
b/ da ima još mnogo ovakvih slučajeva,
c/ da će u sledećoj distribuciji greške biti ispravljene (verovatno i hoće),
d/ da je pitanje izbora diskreciono pravo komisije (u kojoj nema arhitekata),
e/ ili, najverovatnije, neće ništa reći već će i dalje terati po svome i tačka. Bilo, kako bilo, ostaje činjenica da su TRI penzije sramotna milostinja i uvreda za našu profesiju, a mlaka ili nikakva reakcija naših strukovnih udruženja samo potvrdjuje našu inferiornost i ukazuje da za bolje i nismo!

Negde je rečeno da bi u toku 2009 trebalo da bude podeljeno oko 60 novih nacionalnih penzija, ali zvanično, ništa se ne zna, kao ni kada će i da li će uopšte one biti podeljene. Medjutim, stoji činjenica da se njihova visina ne menja a da dinar vrtoglavo pada iz dana u dan i da je do sada devalvirao za oko 30% u odnosu na Euro. U odnosu na vreme kada su prve penzije dodeljene, sadašnje ne vrede više 50.000, već jedva oko 35.000 din. što je za nas kukavce, koji nismo uspeli da se uvučemo u parlament i upravne odbore, još uvek visoka suma, za kojom svaki prosečni penzos čezne.

Čeznem i ja, tim pre što se, sticajem okolnosti, i sam nalazim na spisku kandidata koje je predložilo Društvo arhitekata, bez ikakvih realnih šansi da se u dogledno vreme dokopam ovog bleštavog priznanja! Ovaj iznos bi mi omogućio da svakog meseca mogu da kupim po dve stručne knjige, po dva pakovanja Gorgonzole od po 100g., da sebi dozvolim po dva pregleda kod privatnih specijalista, da napravim novu zubnu protezu, da jednom mesečno sa suprugom kod "Grafičara" mogu da podelim 10 ćevapa i flašu "Jelen" piva od 0.5l i mnogo što šta još!. A šta bih prvo uradio kada bi se desilo nemoguće i ta famozna penzija i mene pohodila?

Za prvu penziju, bih pozvao na večeru "Kod Diše" (neplaćena reklama) sve one sa kojima sam tokom života zajednički radio i koji su doprineli dobijanju ovog priznanja. Za drugu penziju bih kupio najelementarniju pogrebnu opremu (za sebe lično), a treću najverovatnije ne bih ni dočekao. Srce bi mi prepuklo od sreće i prekomernog blagostanja koje moj izmučeni organizam ne bi mogao da podnese. Mirno bih se upokojio, blagosiljajući plemenite darodavce! (M.Č.)

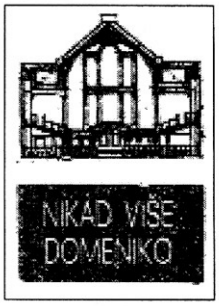

АРХИТИРАНИ

Шест парадигми бахатог понашања у данашњем београдском урбанизму и архитектури

Ко и како данас гради Београд?

У некој нормалној, срећеној, правној држави одговор би увек био кратак и сводио се на то да га граде одабрани, креативни и ангажовани архитекти.

За нашу притиснуту, запуштену, опљачкану, бомбардовану, издељену и понижену средину тај одговор не важи. У мливу реорганизација, реформација, интеграција, стабилизација, приватизација, европеизација, изигране су вредности које се налазе у неким од ових "ција" - и све се усмерило на новац, пљачку, егоизам, тајкунство, распикућство, богаћење. Све се ово поразно одразило и на архитектуру а међу архитектима избацило на површину срамотну клику квази архитеката великих и поузданих протагониста свеукупне наше националне несреће. Уз проређене, часне и сјајне појединце, чија дела повремену бљесну у мору епигонија, кровног и стаклорезачког егзибиционизма, неумереног кича - данас Београд граде на првом месту политички подобници, манипуланти конкурсима, овејани синекуристи, подметљивци, тржишни булдожери, јереји инвестиционог урбанизма, шампиони прве лиге "Сукоб интереса".

Почетком августа месеца 2007. године добио сам писмо адресовано 6.8.2007 у коме ме Уредништво часописа "Архитектура и урбанизам" моли да за њихов број 20 - 21 одговорим на анкетно питање ШТА, КО И КАКО КРЕИРА БЕОГРАД ДАНАС И ШТА СЕ ОСТАВЉА ЗА БУДУЋНОСТ. У прилогу је био придодат списак од 39 личности којима је упућен исти позив. На позив сам се одазвао и послао свој одговор.

После седам месеци сам од Уредништва часописа "Архитектура и урбанизам" обавештен да на анкету није стигао очекивани број одговора, па анкета неће бити ни објављена. Како су одговори на ово анкетно питање актуелни и данас, исто онако као и када су били писани, постоје бројни разлози да они буду објављени у овој рубрици у часопису "Архитектура".

Почетак трећега миленијума у Београду поклапа се са његовом градоуређивачком историјом бешчашћа каква није запамћена од како Београд постоји. Ево само неколико парадигматичних примера:

1. Парадигма расипништва и воајерства зарад егоистичне политичке промоције је инсистирање на градњи Савског моста са стубом висине 200 метара, који треба да се гради нашим парама и да кошта колико комплетна два нормална гредна моста, плус реконструкција Панчевачког моста и "Газеле" који труну и прете распадом.

2. Парадигма нерешеног саобраћаја и саобраћајног хаоса у Београду, који се из дана у дан катастрофично појачава, јесте понуда трамваја и "лаког" метроа, какав нигде не постоји у свету, уместо метроа без кога не функционише ни један велики озбиљан град.

3. Парадигма игнорисања и ниподаштавања својих грађана од стране градских власти је њихово инаћење и двогодишња свађа са браниоцима "Петог парка". А то је истовремено и парадигма фанатичне подршке Београђана својој деци и угроженим сугрђанима.

4. Парадигма дивље градње је толерисање и неговање у самом срцу града наказног провинцијског уљеза над спомеником културе изнад биоскопа "Балкан".

5. Парадигма врхунске злоупотребе власти је њен став о Опери. Обмањује се јавност да неко хоће да гради Оперу, не знамо чијим новцем. Истерује се Опера са њене историјске локације у дунавске трстике, е да би истеривачи могли за себе нешто да граде на најбогатијој локацији града. При томе, они игноришу и немају било какав контакт са светски угледним ансамблом Београдске опере.

6. Пример поарадигме незнања и анти - дизајна јавног градског простора је сквер код Дома војске.

Ко данас гради и пројектује у Београду?

Уз статистичку грешку, само подобни, партијски миљеници, проценаши, укућани Великог брата, конкурсни намештеници, они који за срце Београда дају прву награду студентима, а потом пројектовање њиховим професорима, активистима жирија. Да би ово и слично понашање оправдали, градско - општински, секретаријатски, урбанистички цезари разним манипулацијама искључују из градитељске судбине Београда све оне проверене и часне архитекте који су изградили све оно што је највредније у послератном периоду града. Прогласили су их пензионерима, људима прегажењим временом, који не разумеју нове друштвене промене и нову демократску срећу.

Мене су ту негде ставили при врху, не би ли порушили место на које су ме ставиле моје велике колеге. А они су ми доделили две "Борбине" награде, Октобарску награду, Седмојулску награду, Велику награду САС. Мој Факултет ми је доделио почасну титулу, колеге су ме бирале за председника Савеза архитеката Србије, за генералног секретара, потом и потпредседника Савеза архитеката Југославије, за председника Већа добитника Велике награде САС-а, за председника Академије архитектуре Србије.

Кога мандатног свемоћника данас то интересује?

После шездесет година загриженог бављења архитектуром, после стотине мојих кућа изграђених широм Србије, забележених детаљно у монографији А.Кадијевића, кућама којима се поносим, које су стигле у "Ларусову" енциклопедију, "Крафтову" енциклопедију, доживео сам да ме искључе из свих тела САС-а и ДАБ-а, више од деценију ни једном ме нису позвали за члана жирија, спречавају ме да пројектујем и градим на све могуће начине. Доживео сам ових скорих дана да ми бескрупулозни и безосећајни мандатни мали богови дозволе да стојећи чекам по ходницима Секретаријата са својих осам-

десетпет година, да би ме потом примили на преслишавање, да ме подучавају како треба да изгледа фасада моје најновије зграде, да ми постављају сумануте услове, да читаве две године чекам да се смилују и да ми дозволе да после десетогодишње паузе поново градим у Београду. Где им је кућно васпитање које учи да старијег ваља поштовати? И да сам последњи архитекта, требало ми је у ходнику понудити столицу на којој бих могао да седнем.

Где им је морал, где им је душа?

Све су продали за новац. Зато су данас богаташи и милионери, џет-сетисти, отварачи свечаности, пресецања трака, полагања венаца.

Последња нада је у оној народној пословици: "свака сила довека".

Преживеће то Београд, преживео је и многе тиране, па чак и најужасније бомбардовање којим је чо вечанство започело трећи миленијум.

Михајло Митровић

Veliki arhitekti današnjice:
COOP HIMMELB(L)AU

Uvod

Sada ćemo vas upoznati sa, verovatno, načuvenijim austrijskim projektnim biroom koji je poznat po svojoj svežoj i nekonvencionalnoj arhitekturi i kao takav opstaje već preko 40 godina. Smatra se da je biro vec decenijama jedan od najeminentnijih predstavnika **dekonstruktivizma** u arhitekturi, ne samo na evropskom, već i na svetskom nivou.

Biro su u Beču davne 1968 god, osnovali tada mladi arhitekti Wolf Dieter Prix (1942), Helmut Swiczinsky (1944) i Rainer Michael Holzer koji je nakon tri godine, iz nepoznatih razloga, napustio biro.

Tokom 2000 god. birou se pridružio kao partner Wolfdieter Dreibholz, dok je Helmut Swiczinsky iz zdravstvenih razloga bio prinudjen da se 2001 povuče iz svakodnevnih aktivnosti, a 2006 napusti biro u potpunosti. Od tada biro vode Wolf D. Prix, Wolfdieter Dreiholz, Harald Krieger i projekt–partneri Karolin Schmidbauer, Paul Kath, Markus Pillhofer, Frank Stepper, Michael Volk, Helmut Holleis, Markus Prossnigg i Andrea Graser.

Osnivači i čelnici

Wolf D. Prix je rodjen 1942 u Beču, Austria, Wolf D. Prix je studirao na the Technical University of Vienna, Austria, the Southern California Institute of Architecture (SCI–Arc) i the Architectural Association u Londonu. Trenutno je profesor Masterklase za arhitekturu na Univerzitetu primenjenih umetnosti u Beču, gostujući profesor na the Southern California Institute of Architecture (SCI–Arc) u Los Angelesu, California. 1984; Gostujući profesor u the Architectural Association u Londonu, 1990; Gostujući Profesor na Harvard University, Cambridge, Massachusetts. 1995–1997; član Arhitektonskog saveta pri Federalnom ministarstvu za nauku, istraživanje i umetnosti od 1998; Faculty Member of Columbia University, New York, USA, itd.

Helmut Swiczinsky je rodjen 1944 in Poznanju, Poljska. Odrastao je u Beču i studirao na bečkom Tehničkom univerzitetu i u the Architectural Association u Londonu, 1973; Gostujući profesor pri the Architectural Association u Londonu; Član Evropske Akademije nauka i umetnosti.

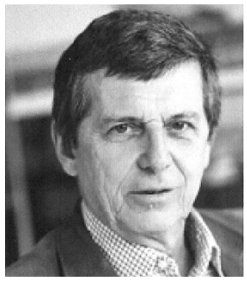

Wolfdieter Deibholz je rodjen 1941 u Beču a birou se priključio 2000 godine. Studirao je na bečkom Tehničkom univerzitetu gde je doktorirao 1977. Član je arhitektonskih asocijacija Nemačke, Francuske i Italije.

Na žalost, trečem osnivaču biroa, arhitekti **Michaelu Holzeru** se od 1971 godine (bar u informacijama o daljem razvoju biroa) gubi svaki trag. Koliko iz oskudnih podataka možemo konstatovati, trenutno je profesor na Univerzitetu primenjenih umetnosti u Beču i nema svoj sajt iz koga bismo mogli videti kakvi su mu dometi.

Harald Krieger je treći partner u firmi i izvršni je direktor evropskog ogranka. Rodjen je 1956 god. u Gracu gde se školovao i magistrirao na Karl Franzens Univerzitetu u oblasti prava i menadžmenta 1987. U periodu 1987–2000 radio je u državnoj službi gde je neko vreme i direktorisao, da bi zatim prešao u privatnike i od 2000–03 radio u jednoj konsultantskoj firmi. 2003 konačno prelazi u Coop Himmelb(l)au kao partner.

Koncept rada

Naziv firme: "Coop Himmelb(l)au" (Zajednica; Nebesko gradjenje ili nebesko plavetnilo) je igra reči koja simbolizuje napor da se stvori "laka i pokrenuta arhitektura slična oblacima". Njihov prvi projekat "Oblak" (1968–72) više predstavlja programski manifest nego projekat namenjen konkretnoj realizaciji, a možda je i austrijski odgovor na prethodne intrigantne projekte engleske grupe "Archigram"

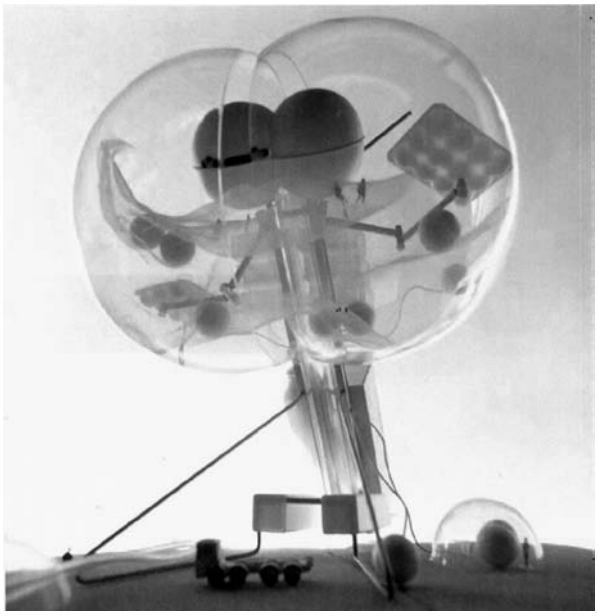

Coop Himmelb(l)au: Projekat "Oblak", 1968–72

Prvi medjunarodni uspeh, partneri su postigli rekonstrukcijom potkrovlja jedne stare zgrade u Falkenstrasse 6a u Beču (1983–1987/8) koja je šokirala i oduševila stručnu javnost afirmišući ideje dekonstruktivizma u najpozitivnijem smislu reči.

Coop Himmelb(l)au: Rekonstrukcija potkrovlja zgrade u Falkenstrasse 6a u Beču (1983–1987/8)

U lidere svetske dekonstruktivističke arhitekture Prix i Swiczinsky su se uvrstili 1988 god. na izložbi "Dekonstruktivistička arhitektura" u Muzeju moderne umetnosti N.Y., na kojoj su učestvovali za P.Eisenmanom, Zahom Hadid i Frenkom Gehry–em.

U toku prvih desetak godina rada, Prix i Swizsinsky su stvarali projekte koji su dematerijalizovali težinu konvencionalne arhitekture, preko neočekivanih vazdušastih uglova i komplikovanih prostornih koncepata. Ovi bujni rezultati su ostvareni preko procesa koje je Prix opisao kao "crtanje sa jednim zatvorenim okom", tehnikom koja se može porediti sa automatskim crtanjem koje su primenjivali dadaisti i nadrealisti 20–ih i 30–ih godina.
Tokom vremena, tim se udaljio od svoje prvobitne estetike, iako je zadržao svoju originalnu pokretačku viziju iz 60–ih. Oni nastavljaju da proizvode u sve većoj meri eksperimentalnu arhitekturu krećući se u raznim pravcima u skladu sa konkretnim zadacima, prilikama i mogućnostima.
Tim pokušava da generiše asimetrične strukture koje streme oslobadjanju od nasilnog formalizma postojećih stilova. Oni stvaraju "otvoreno–planirane, otvoreno–za–

mišljene, otvoreno–završene" projekte sa–stavljene od kompleksnih, nedefinisanih prostora.
Coop Himmelb(l)au sve svoje projekte bazira na seriji intenzivnih diskusija koje eventualno vode ka skicama a ove dalje ka 3d modelima. Nakon faze inicijalnih skica tim retko menja ideju. Umesto toga oni crtu po crtu prenose virtualnu liniju u radni crtež.
Poznih 80–ih P. i S. prelaze u Los Angeles. gde otvaraju biro i počinju da projektuju izložbene instalacije kao što su "Ekspre–sionistička Utopija"(1993) u the Los Angeles County Museum of Art i "Paradise Cage" (1996) u Muzeju Savremene umetnosti u Los Angelesu sa umetnicom Kiki Smith. Oni su se takodje upustili u oblast stambenog enterijera projektujući pokretljivu zakrivljenu "Vodol" fotelju za proizvodjača nameštaja 1989.

Coop Himmelb(l)au: "Vodol" fotelja, 1989

U projektima koji obuhvataju sve vidove arhitekture, njihov rad kao da "dekon–struiše" čiste linije, prave uglove i kruto prostorno planiranje arhitekata Moderne u koje spada i Le Corbusier. Ova arhitektura bi se mogla uporediti sa radikalnom Ekspresijom u kojoj projekti eksplodiraju i skoro su definisani nekartezijanskim forma–ma.
Kasniji objekti Coop Himmelb(l)au nasta–vljaju da menjaju arhitektonske stan–darde, uključujući konstruktivistički inspiri–sane uglaste staklo–čelik strukture za UFA Cinema centar (1993–98) u Drezdenu, futurističku staklenu SEG stambenu kulu (1994–98) u Beču, dogradnju Akron muzeja (Ohio, USA), od 2004, i druge.

A na kraju ovog informativnog teksta, prvo ćemo prikazati nekoliko inostranih ranih projekata ovog izuzetnog biroa, zatim neke austrijske projekte i na kraju, njihove najznačajnije realizacije iz perioda 2001–2008 godine.

Coop Himmelb(l)au: Open House, Malibu, CA. (1983–1988/9)

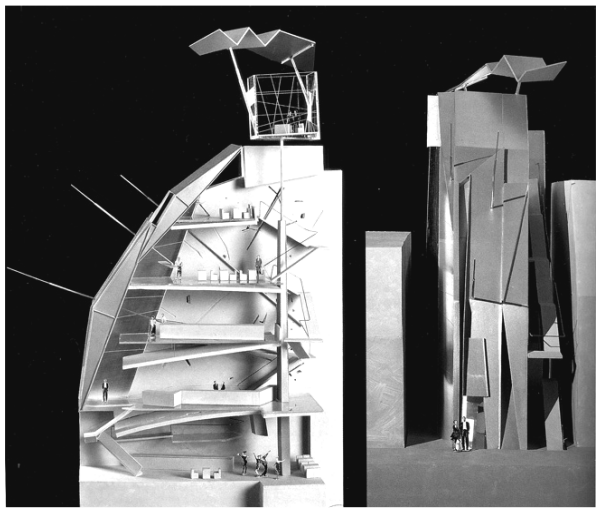

Coop Himmelb(l)au: Jasmac Bar, Fukuoka, Japan (1989)

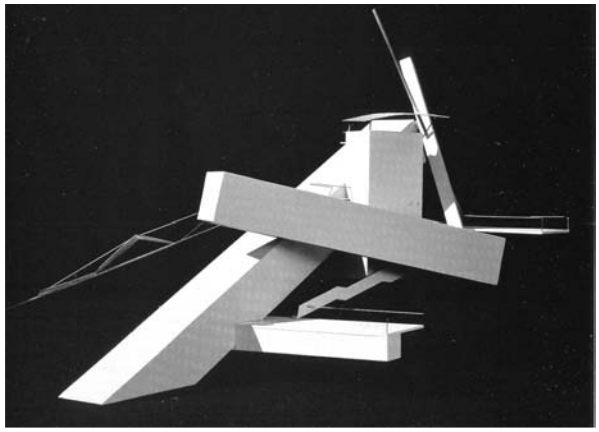

Coop Himmelb(l)au: Rehak House, Malibu, Ca. (1990–1991/2)

COOP HIMELB(L)AU – Bečke realizacije

1 – Rekonstrukcija potkrovlja zgrade u Falkenstrasse 6–a, 1983/1987–88, Beč
2 – Studio Baumann, Borseplatz 3, Beč
3 – Poslovni I istraživački Centar Seibersdorf, 1991–95, Seibersdorf
4 – SEG Stambena kula, Wagramerstrasse 45–a, 1994–98, Beč

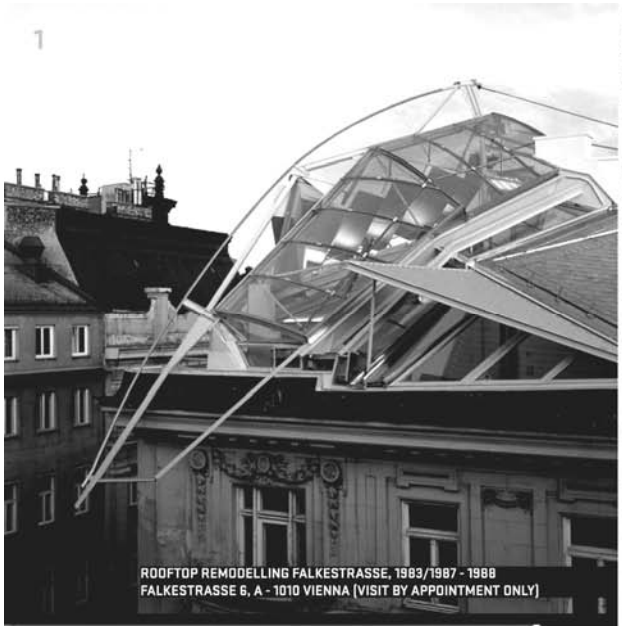

COOP HIMELLB(L)AU – Bečke realizacije

5 – SEG Stambeni blok Remise Vorgartenstrasse 129–a, 1994–2000, Beč
6 – Stambena zgrada Gasometer B Simering, 1995–2001, Guglgasse B,A, Beč
7 – Stambene kule "Wienerberg City", 1999–2004, Herta Firnberg Strasse 16–a
8 – Stambeno–poslovna zgrada, Schlachthausgasse 28–30a, 2003–5, Beč

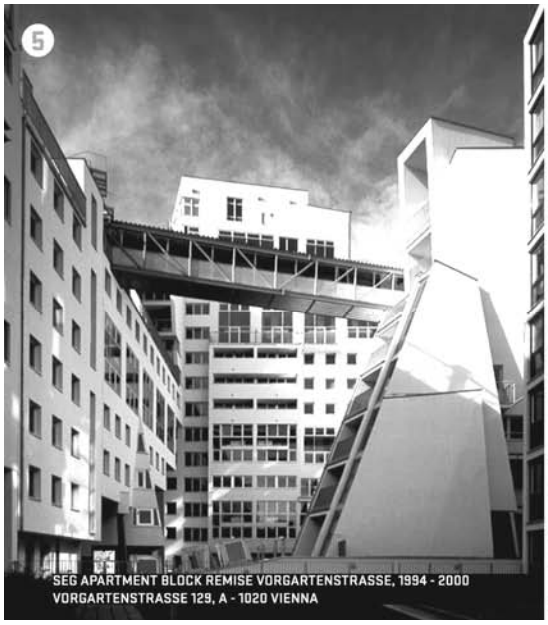

COOP HIMMELB(L)AU – Projekti iz perioda 2001–2007

CLOUD
1968–1972

The cloud is an organism for living.
The structure is mobile, the space can be modified.
The building materials are air and dynamics.
(Technique is a means to end but not a means in itself.
Architecture is content, not shell.)

The Cloud was designed for the study "living forms for the future" and was planned as a realization for the Documenta V.

Never realized.

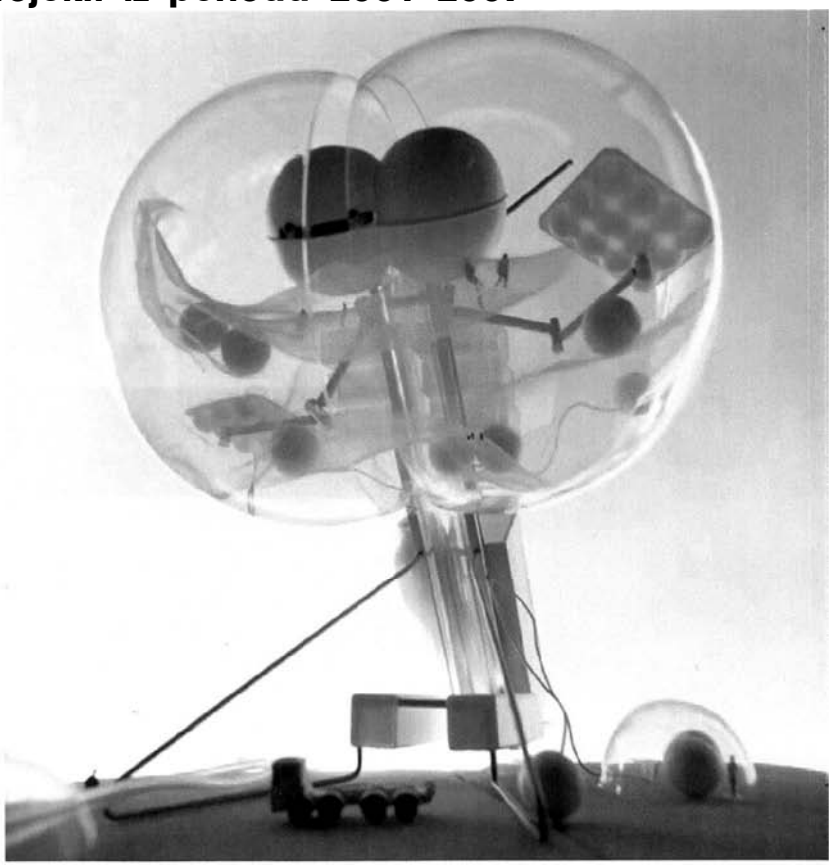

VILLA SORAVIA
MILLSTATT, AUSTRIA | 2001 – 2006

UC
COM
FIN

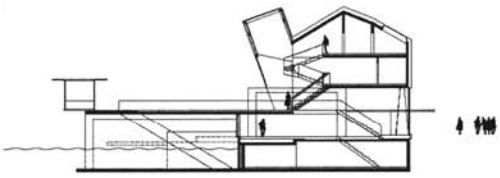

PLANNING
COOP HIMMELB(L)AU
Wolf D. Prix, Helmut Swiczinsky + Partner

CLIENT
Mag. Erwin Soravia, Vienna

PROJECT DATA

Total Gross Area:	787,42 m²
Total Floor Area:	500,46 m²
Total Cubage:	2206,49 m³
Start of Planning:	11/2001
Start of Construction:	01/2004
Completion:	08/2005

COOP HIMMELB(L)AU – Projekti iz perioda 2001–2007

IP
UC
COM
FIN

AKRON ART MUSEUM

AKRON, OHIO, USA | 2001 – 2007

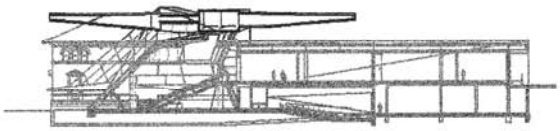

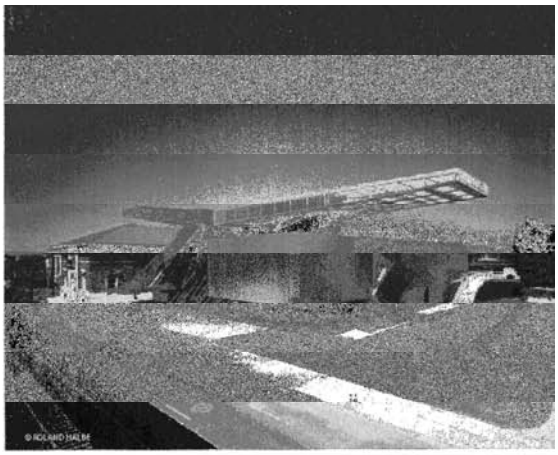

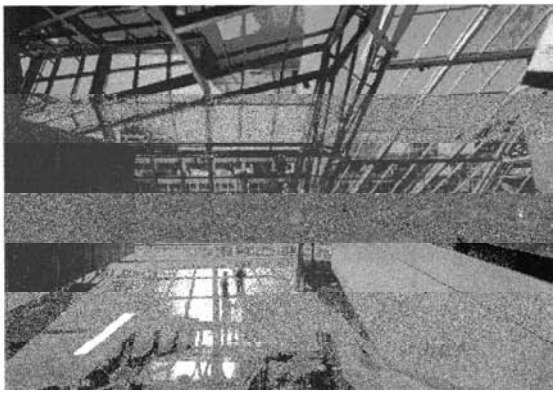

PLANNING
COOP HIMMELB(L)AU
Prix, Dreibholz & Partner ZT GmbH

CLIENT
Akron Art Museum, Ohio, USA

PROJECT DATA

Site Area:	8.970 m²
Floor Area:	6.045 m²
Competition(1st Prize):	2001
Start of Planning:	2002
Start of Construction:	06/2004
Completion:	06/2007
Opening:	07/2007
Building Costs:	20 Mio. USD

IP
UC
COM
FIN

MUSÉE DES CONFLUENCES

LYON, FRANCE | 2001 – 2010

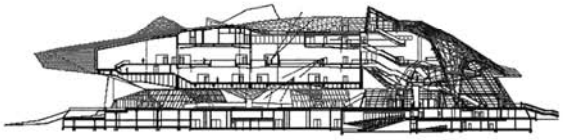

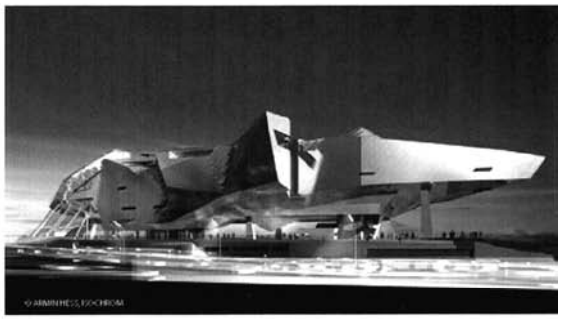

PLANNING
COOP HIMMELB(L)AU
Wolf D. Prix, Helmut Swiczinsky + Partner

CLIENT
Département du Rhône, Lyon, France

PROJECT DATA

Site Area:	20.975 m²
Floor Area:	26.700 m²
Competition (1st Prize):	2001
Start of Planning:	2002
Start of Construction:	10/2006
Scheduled Completion:	2010
Building Costs:	100 Mio. Euro
Frequence of Visitors:	500.000 visitors

COOP HIMMELB(L)AU – Projekti iz perioda 2001–2007

UC
COM
FIN

ACADEMY OF FINE ARTS
MUNICH, GERMANY, 1992/2002 – 2005

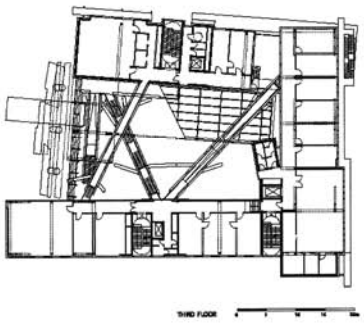

PLANNING
COOP HIMMELB(L)AU
Wolf D. Prix, Helmut Swiczinsky + Partner

CLIENT
Freistaat Bayern, Germany

PROJECT DATA

Usable Floor Area:	5.666 m²
Gross Floor Area:	9.909 m²
Gross Volume:	44.761 m³
Competition:	1992
Design Development:	1995
Construction Documents:	2002-2003
Start of Construction:	07/2003
Completion:	10/2005
Building Costs:	15,2 Mio. Euro

UC
COM

CENTRAL LOS ANGELES AREA HIGH SCHOOL #9 FOR THE VISUAL AND PERFORMING ARTS
LOS ANGELES, CALIFORNIA, USA | 2002 – 2008

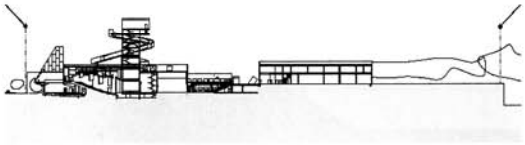

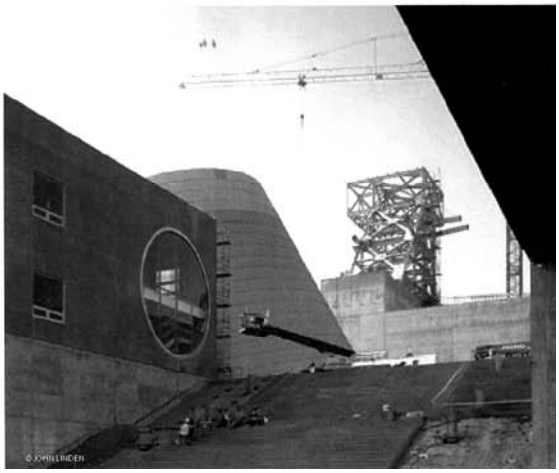

PLANNING
COOP HIMMELB(L)AU
Wolf D. Prix, Helmut Swiczinsky + Partner

CLIENT
LAUSD, Los Angeles Unified School District

PROJECT DATA

Site Area:	99.578 m²
Floor Area:	21.204 m²
Start of Planning:	10/2002
Start of Construction:	09/2006
Completion:	10/2008
Building Costs:	171,9 Mio. USD

COOP HIMMELB(L)AU – Projekti iz perioda 2001–2007

IP
UC
COM

HOUSE OF MUSIC
AALBORG, DENMARK | 2002 –

PLANNING
COOP HIMMELB(L)AU
Wolf D. Prix / W. Dreibholz & Partner ZT GmbH

CLIENT
North Jutland House of Music Foundation, Aalborg, Denmark

PROJECT DATA
Site Area: 10,910 m²

Gross Area: 17,744 m²

Competition (1st Prize): 2003
Start of Planning: HoM II: Feb.2008

IP
UC
COM

EUROPEAN CENTRAL BANK (ECB)
FRANKFURT/M. , GERMANY | 2003 – 2011

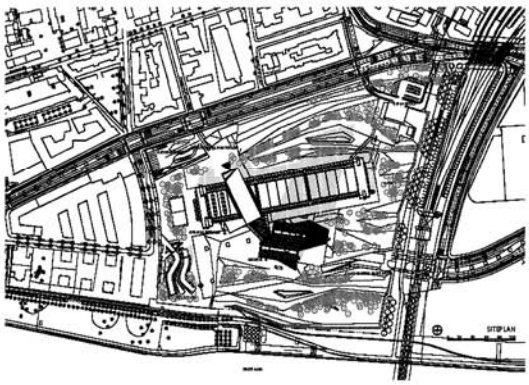

PLANNING
COOP HIMMELB(L)AU
Wolf D. Prix Helmut Swiczinsky Wolfdieter Dreibholz

CLIENT
European Central Bank (ECB), Frankfurt/M., Germany

PROJECT DATA (PRELIMINARY DESIGN)
Site Area: 120.000 m²

Competition: Phase 1: 2003
Phase 2: 2003 - 2004
Revision Phase: 2004
Optimisation Phase: 2005
Preliminary Design: 2006

Start of Planning: 2004
Start of Construction: 2006
Scheduled Opening: 2011

COOP HIMMELB(L)AU – Projekti iz perioda 2001–2007

IP
UC
COM
FIN

BCC – BUSAN CINEMA CENTER

BUSAN, SOUTH KOREA | 2005 – 2011

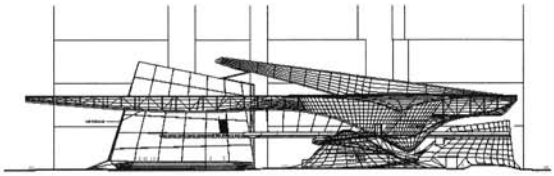

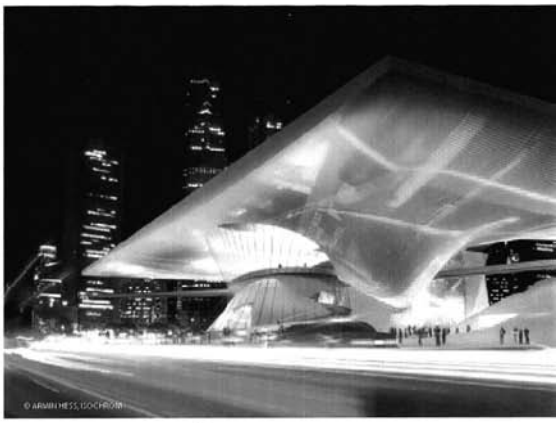

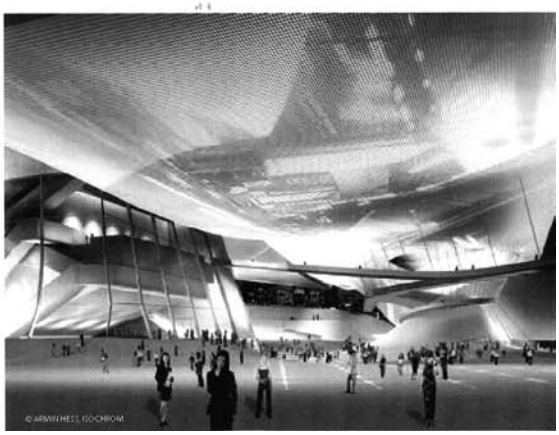

PLANNING
COOP HIMMELB(L)AU
Wolf D. Prix, Helmut Swiczinsky + Wolfdieter Dreibholz

CLIENT
Municipality of Busan

USER
Pusan International Film Festival

PROJECT DATA

Site Area:	32,100 m²
Gross Floor Area:	57,981 m² (interior spaces)
Built-up Area:	10,005 m² (E00 without roofs)
Cubage:	349,708 m³
Competition (1st Prize):	11/2005
Start of Planning:	01/2007 (estimated)
Start of Construction:	10/2008 (estimated)
Completion:	10/2011 (estimated)
Scheduled Opening:	11/2011
Building Costs:	100 Mio Euro (budget)

IP
UC
COM
FIN

THE CENTER OF THE PRESENT TIME

LA RÉUNION, FRANCE | 2006/2007

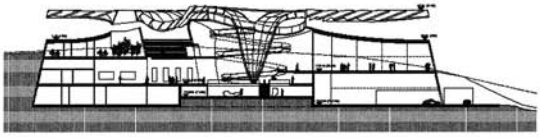

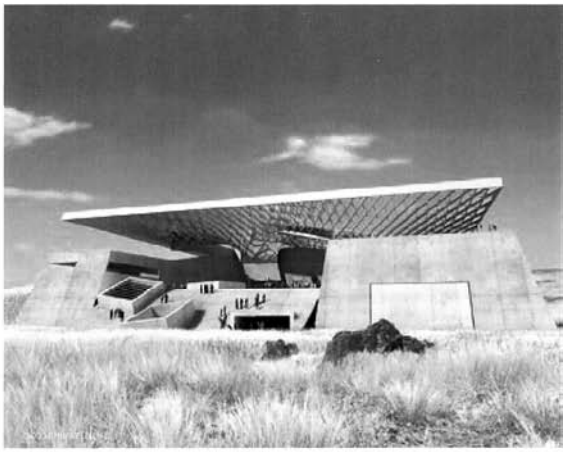

PLANNING
COOP HIMMELB(L)AU
Prix, Dreibholz & Partner ZT GmbH

CLIENT
Région de l'Ile de la Réunion, France

PROJECT DATA

Site Area:	260.000 m²
Net Area:	10.939 m²
Footprint:	9.409 m²
Cubage:	120.000 m³
Competition (3rd Prize):	2006/2007
Building Costs:	46.312.000 Euro

COOP HIMMELB(L)AU – Projekti iz perioda 2001–2007

CLOUD ROOF
RIVA DEL GARDA, ITALY | 2006 – 2010

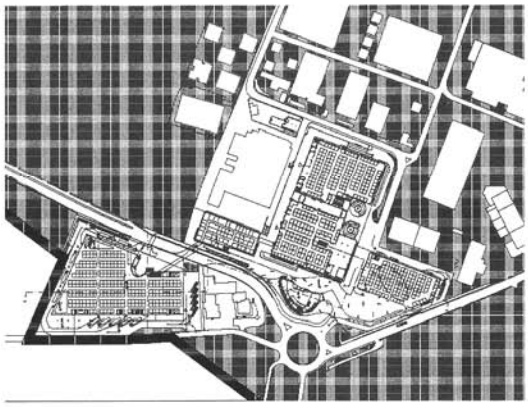

PLANNING
COOP HIMMELB(L)AU
Wolf D. Prix / W. Dreibholz & Partner ZT GmbH

CLIENT
Garda Trentino Fiere s.p.a., Riva del Garda, Italy

PROJECT DATA

Site Area:	56.545 m²
Floor Area:	56.500 m²
Built-up Area:	25.154 m²
Cubage:	319.094 m³
Competition:	09/2006
Start of Planning:	11/2006
Start of Construction (Phase1):	09/2008
Scheduled Opening:	01/2010
Building Costs:	~ 25.500.000 Euro

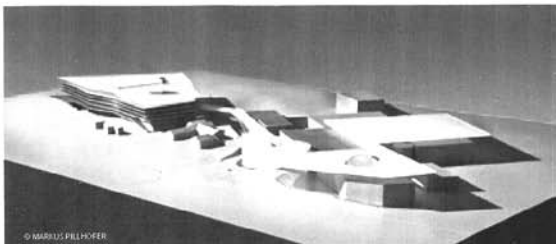

RHEIN MAIN ARENA
FRANKFURT/M., GERMANY | 2006 –

PLANNING
COOP HIMMELB(L)AU
Wolf D. Prix / W. Dreibholz & Partner ZT GmbH

CLIENT
SHP Schreiber Hochbau Projektmanagement GmbH, Frankfurt, Germany

USER
Frankfurt Lions, Eishockey GmbH, Frankfurt, Germany

PROJECT DATA

Site Area:	22.700 m²
Floor Area:	22.250 m²
Built-up Area:	10.590 m²
Study:	01/02 2006
Start of Planning:	June 2006
Building Costs:	ca. 50 Mio Euro
Frequence of Visitors:	12.500

COOP HIMMELB(L)AU – Projekti iz perioda 2001–2007

COMMUNICATION CENTER KONSTANTINOVSKY

ST. PETERSBURG, RUSSIA | 2007

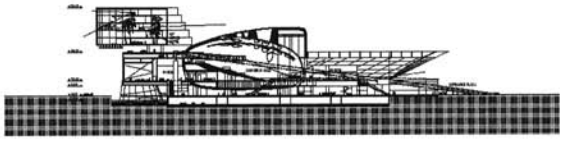

PLANNING
COOP HIMMELB(L)AU
Wolf D. Prix / W. Dreibholz & Partner ZT GmbH

CLIENT
LCC Congress-Centre "Konstantinovsky", St. Petersburg, Russia

PROJECT DATA

Site Area:	250.600 m²
GFA Additional Program:	14.160 m²
GFA Underground:	16.730 m²
GFA Total:	80.870 m²
Gross Floor Area:	111.760 m²
Competition:	2007

MUSEUM OF CONTEMPORARY ART & PLANNING EXHIBITION

SHENZHEN, CHINA | 2007 –

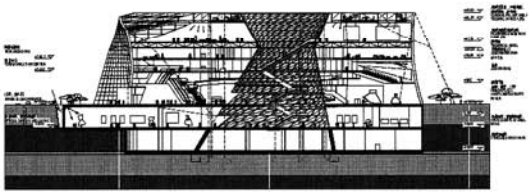

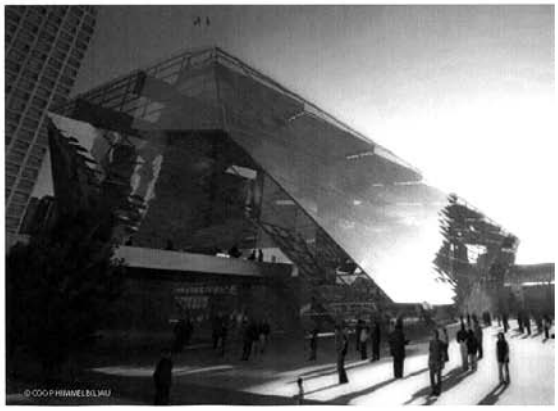

PLANNING
COOP HIMMELB(L)AU
Wolf D. Prix / W. Dreibholz & Partner ZT GmbH

CLIENTS
Shenzhen Municipal Culture Bureau/ Shenzhen, China
Shenzhen Municipal Planning Bureau/ Shenzhen, China

PROJECT DATA

Site Area:	29 688 m²
Floor Area:	102 750 m²
Competition (1st Prize):	2007
Start of Planning:	2007
Building Costs:	257 Mio. € (2 729 Mio CBY)

COOP HIMMELB(L)AU – Projekti iz perioda 2001–2007

IP
CENTER OF PERFORMING ARTS
UC ZARAUTZ, SPAIN | 2007 –
COM

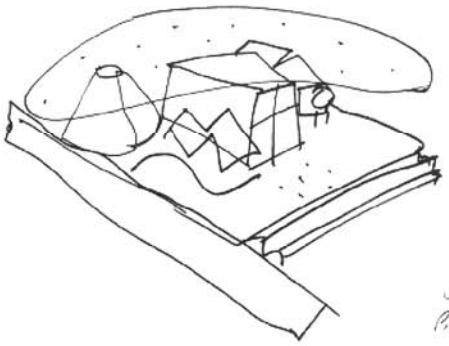

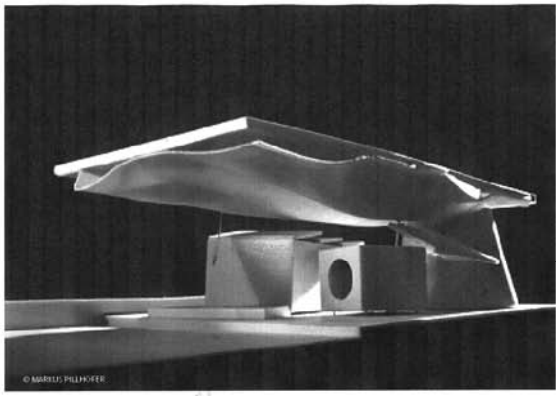

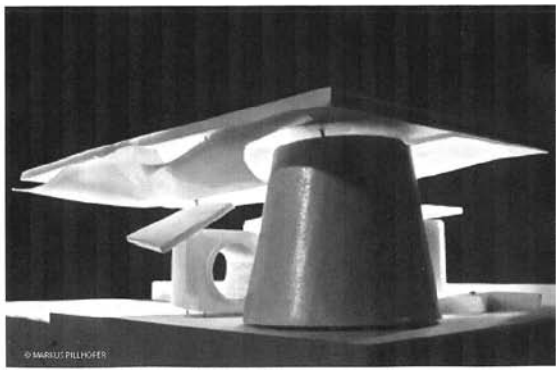

PLANNING
COOP HIMMELB(L)AU
Wolf D. Prix / W. Dreibholz & Partner ZT GmbH

CLIENT
Zarautz Lur, Zarautz, Spain

PROJECT DATA
Floor Area: ca 11.000 m²

Commission: 2007

UC
ZORLU GATEWAY CENTER
ISTANBUL, TURKEY | 2007
COM

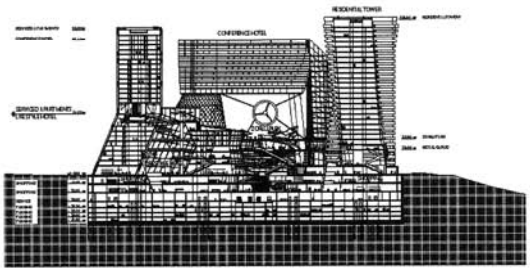

PLANNING
COOP HIMMELB(L)AU
Wolf D. Prix / W. Dreibholz & Partner ZT GmbH

uras+dilekci Architects
Emir Uras, Durmuş Dilekçi

CLIENT
Zorlu Property Development & Investment Inc., Istanbul, Turkey

PROJECT DATA
Site Area: 84.000m²
above Ground: 229.660m²
below Ground: 341.760m²

Competition: 2007

COOP HIMMELB(L)AU – Monografije

COOP HIMMELB(L)AU. *Beyond the Blue*
Peter Noever (Hg.)
Prestel, München, Berlin, London, New York 2007

Dynamic Forces
COOP HIMMELB(L)AU – BMW Welt Munich
Kristin Feireiss (Hg.)
Prestel München, Berlin, London, New York 2007

Wolf D. Prix: Get Off of My Cloud
Texte 1986-2005
Thomas Kramer, Martina Kandeler-Fritsch (Hg.)
Hatje Cantz, Ostfildern-Ruit 2005

Coop Himmelb(l)au
Mattia Daró, Beatrice Zamponi (Hg.)
EdilStampa, Roma 2004

Gerald Zugmann: Blue Universe
Modelle zu Bildern machen /
Transforming Models into Pictures
Architectural projects by Coop Himmelb(l)au
Peter Noever (Hg.)
Hatje Cantz, Ostfildern-Ruit 2002

Coop Himmelb(l)au
Spazi atonali e ibridazione linguistica
Cesare De Sessa
CTesto & Immagine, Torino 1998

Coop Himmelb(l)au - Die Wiener Trilogie.
Drei Wohnbauten + ein Kino
Galerie Aedes East - Kristin Freireiss, Hans Jürgen Commerell (Hg.)
Dresden; Berlin 1998

Coop Himmelb(l)au Austria
From Cloud to Cloud - Biennale di Venezia
Ritter Verlag, 1996

Paradise Cage
Kiki Smith and Coop Himmelb(l)au
Museum of Contemporary Art (Hg.)
Los Angeles 1996

Coop Himmelblau
Construire le Ciel
Centre Georges Pompidou (Hg.); Paris 1992

Hans Hollein, Coop Himmelblau
Leitbild EXPO '95 Wien
Aedes Galerie für Architektur und Raum (Hg.)
Berlin 1990

Coop Himmelblau
6 Projects for 4 Cities
Verlag Jürgen Häusser, Darmstadt 1990

Coop Himmelblau *Blaubox*
Architectural Association London, Folio XIII, 1988

Coop Himmelblau
Die Faszination der Stadt / The Power of the City
Verlag der Georg Büchner Buchhandlung, Darmstadt 1988

Deconstructivist Architecture
Philip Johnson, Mark Wigley (Hg.)
The Museum of Modern Art, New York 1988

Coop Himmelblau
Offene Architektur. Wohnanlage Wien 2.
Architekturgalerie München (Hg.)
München 1986

Coop Himmelblau *Skyline.*
Projekt für das Hamburger Bauforum 1985
Aedes Galerie für Architektur und Raum (Hg.)
Berlin 1985

Coop Himmlblau
Ent-Würfe 1980-1984
Ulla v. Klot-Heydenfeldt (Hg.)
Kunst+Architektur, Hamburg 1985

Coop Himmelblau
Offene Architektur Ent-Würfe 1980-1984
Aedes Galerie für Architektur und Raum (Hg.);
Berlin 1984

Architektur ist jetzt. / Architecture is now.
Projects, (Un)Buildings, Actions, Statements, Sketches, Commentaries. 1968-1983
Rizzoli | Hatje | Thames & Hudson, New York | Stuttgart | London 1983

COOP HIMMELBLAU
Architektur Muss Brennen
Institut f. Gebäudelehre und Entwerfen, TU Graz
Graz 1980

COOP HIMMELBLAU
Sie leben in Wien
Eine Ausstellung und ein Buch
Peter Weiermair, Galerie im Taxispalais (Hg.)
Wien 1975

COOP HIMMELBLAU – Projekti i realizacije (izbor)

Center of Performing Arts, Zarautz, Spain (2007-)
Museum of Contemporary Art & Planning Exhibition, Shenzhen, China (2007-)
Cloud Roof, Riva Del Garda, Italy (2006 - 2010)
Busan Cinema Complex, Pusan International Film Festival, Busan, South Korea (2005 – 2010)
European Central Bank (ECB), Frankfurt, Germany (2003 - 2011)
Central Los Angeles Area High School #9 for Visual and Performing Arts,
Los Angeles, California, USA (2002 - 2008)
House of Music, Aalborg, Denmark (2002 - 2010)
Villa Soravia, Millstatt, Austria (2001 - 2006)
Hammerhead Communities, Outer Banks, North Carolina, USA (2001 - 2010)
BMW Welt, Munich, Germany (2001 – 2007)
Musée des Confluences, Lyon, France (2001 - 2010)
Akron Art Museum, Ohio, USA (2001 - 2007)
Apartment and Office Building Schlachthausgasse, Vienna, Austria (2001/2003 - 2005)
Fashion will go out of Fashion, Rudi Gernreich, Graz, Austria (2000)
Town Town – Office Tower, Vienna, Austria (2000 - 2010)
Apartment Towers „Wienerberg City", Vienna, Austria (1999 - 2004)
Expo.02 – Forum Arteplage Biel, Switzerland (1999 - 2002)
Exhibitioncenter Hainburg, Austria (1999)
Restaurant Mosku, Guadalajara, Mexico (1999 - 2006)
Ödipus Rex, Amsterdam, Netherlands (1998)
Otis College of Art and Design, Los Angeles, USA (1998)
JVC New Urban Entertainment Center, Guadalajara, Mexico (1998/2007 -2010)
Paradise Cage, MOCA, Los Angeles, USA (1996)
Apartment Building Gasometer B, Vienna, Austria (1995 - 2001)
The Media Pavilion, Biennale di Venezia, Italy (1995)
Cloud #9, Uno Geneva, Switzerland (1995 -)
SEG Apartment Block Remise, Vienna, Austria (1994 - 2000)
SEG Apartment Tower, Vienna, Austria (1994 - 1998)
Expressionist Utopias, LACMA, Los Angeles, USA (1993)
Der Weltbaumeister, Graz, Austria (1993)
UFA Cinema Center, Dresden, Germany (1993 - 1998)
Office and Research Center Seibersdorf, Austria (1991 - 1995)
Groninger Museum, The East Pavilion, Groningen, Netherlands (1993 - 1994)
Apartment Building Tautenhayngasse, Vienna, Austria (1992/2000 -2002)
Academy of Fine Arts, Munich, Germany (1992/1995/2001 - 2005)
Centre Pompidou, Exhibition, Paris, France (1992 - 1993)
German Museum of Hygiene, Dresden, Germany (1992-)
Guggenheim Museum, Bilbao, Spain (1991)
Rehak House, Los Angeles, USA (1990/1991 -1992)
Funder Factory, St. Veit/Glan, Austria (1988 - 1989)
The Heart of a City, Melun-Sénart, Paris, France (1986 - 1987)
Studio Baumann, Vienna, Austria (1984 - 1985)
Rooftop Remodelling Falkestraße, Vienna, Austria (1983 - 1988)
Open House, Malibu, California, USA (1983/1988 -1989)
The Red Angel, Vienna, Austria (1980 - 1981)
Reiss Bar, Vienna, Austria (1977)

BESKOMPROMISNI MINIMALIZAM U NAŠIM USLOVIMA
Upravna zgrada GRP "BAUEN" d.o.o. u Vrbasu

Autori: Djordje Alfirević, d.i.a.; Dušan Trifunović. i.a.;Bojana Stanković, i.a.; Djordje Nikolić, i.a.

Arhitekta Djordje Alfirević

Arh. Djordje Nikolić

Arh. Bojana Stanković

Arh. Dušan Trifunović

U br.35/2008 našeg časopisa prikazali smo rešenja sa internog konkursa za upravnu zgradu G.P."Bauen" iz Vrbasa, kojom prilikom je investitor zatražio da se kao podloga za izradu glavnog projekta koristi rešenje Dušana Trifunovića. Sada smo u prilici da objavimo deo glavnog projekta koji je poprimio izrazito minimalističke karakteristike.

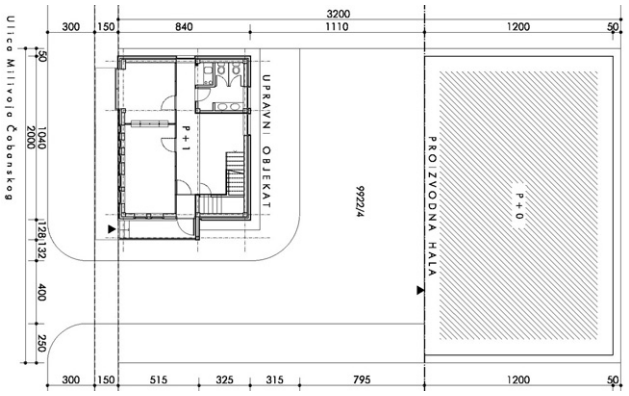

Situacija

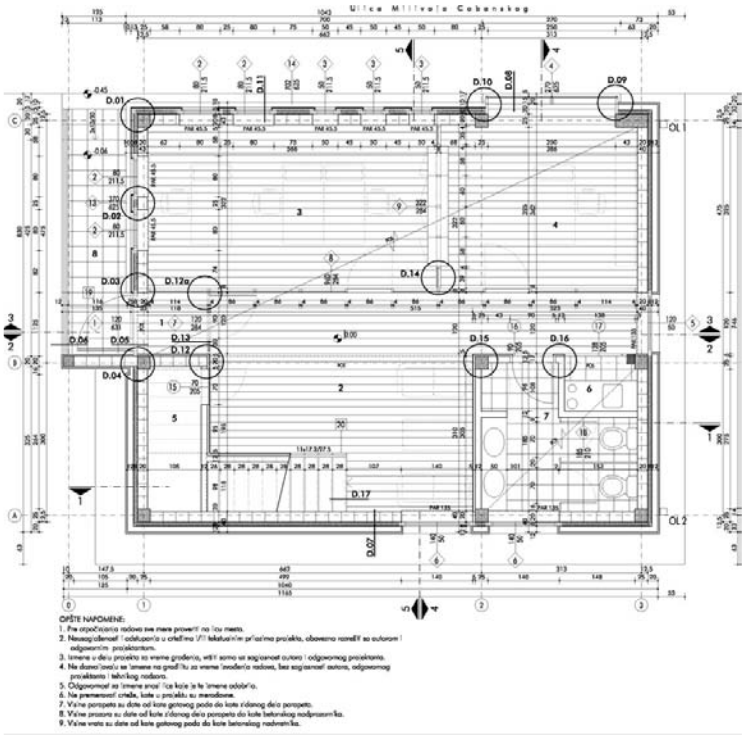

Osnova prizemlja

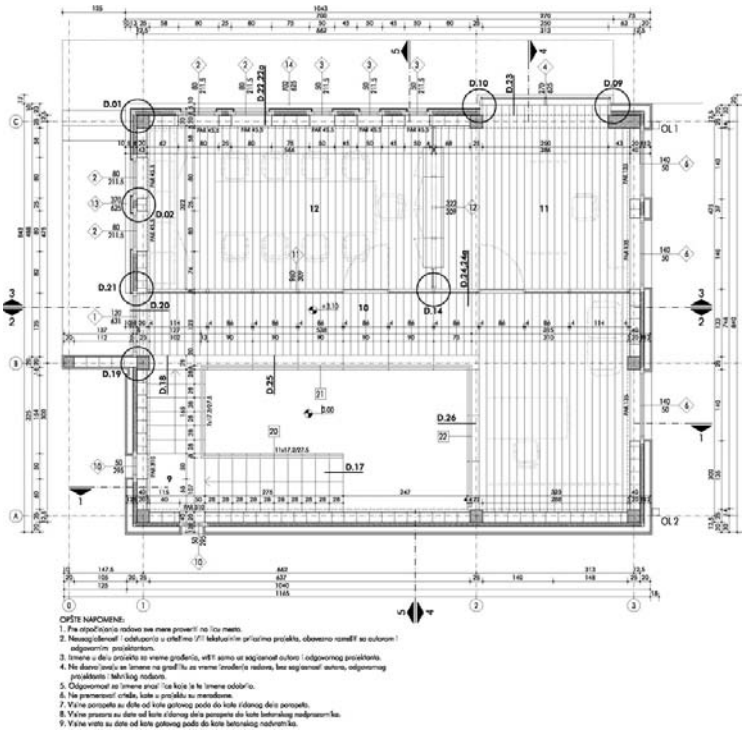

Osnova sprata

Kada govorimo o arhitektonskom minimali–zmu, potrebno je utvrditi razloge njegove primene u konkretnom slučaju, odnosno da li se radi o konceptualnom ili utilitarnom minimalizmu. Kod konceptualnog minimali–zma autor svojevoljno redukuje primarnu i sekundarnu plastiku. Izbegava se ornamen–tika i raščlanjavanje volumena, u čemu su trenutno najzapaženiji japanski minimalisti. Autori, ipak, na razne načine uspevaju da zgrade učine prepoznatljivim pa čak i veoma privlačnim, kao što je slučaj i sa kratkim i jezgrovitim zen porukama i izrekama nad kojima se može godinama meditirati.

Utilitarni minimalizam je, medjutim, iznudjen i rezultuje iz ograničenosti tehničkih ili eko–nomskih sredstava. Investitor sistematski teži da redukuje troškove, pri čemu ogoljava zgradu do maksimuma kako oblikovno, tako i u pogledu primenjenih materijala. Ukoliko arhitekta nije izuzetno vešt i maštovit, ova–kav minimalizam veoma lako može da sklizne u minorni pauperizam i završi u ano–nimnoj, masovnoj i nekvalitetnoj arhitekturi, u koju kategoriju spada oko 70% ukupnog gradjevinskog fonda kako kod nas, tako i u svetu.

Srećom, bar na nivou glavnog projekta, au–tori nisu uleteli u ovu zamku. Iako je očigle–dno da je mondijalna kriza svojim ledenim krilom dotakla i investitora, glavni projekat uspeva da zadrži izvesnu konceptualnu ube–dljivost i eleganciju. Tu više nema ni traga od prvobitnog epspresionističkog slick–tech

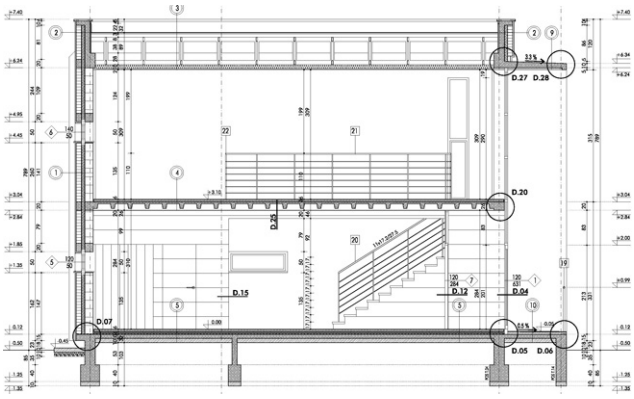

Presek 1

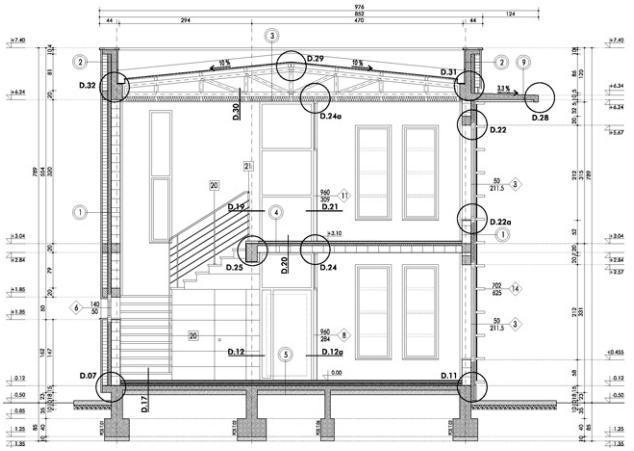

Presek 2

radikalizma Arh. Alfirevića, već je umesto toga prednost data jednostavnom kubusu, znalački isperforiranom u skladu sa za–htevima unutrašnje organizacije prostora. ko–ja ne izlazi iz domena Neomoderne Ročarda Meiera. Nesumnjivo je da se reprezentativ–nost u ovom slučaju može postići samo pri–menom prvorazrednih gradjevinskih materija–la i detalja, kako spolja tako i u enterijeru.

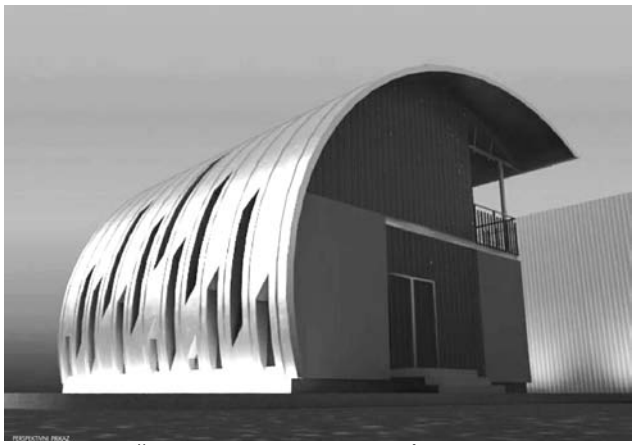

Prvobitno rešenje Arh. Djordjs.Alfirevića

Prvobitno rešenje Dušana Trifunovića

Unutrašnja organizacija objekta je krajnje jednostavna, funkcionalna, ali po potrebi može u odredjenoj meri biti i reprezentativna. Hol u prizemlju se preko stepeništa povezuje sa lepo formiranom galerijom na spratu u skladnu celinu. Na svakoj etaži je po jedan blok sa po jednom manjom i jednom većom radnom prostorijom, pri čemu se veće prostorije u slučaju potrebe mogu podeliti na po dve manje. U skladu sa poslovnom strategijom, ostavljena je mogućmost da se kancelarija direktora i konferencijska sala mogu locirati u bilo kojoj od etaža, što zgradu čini veoma fleksibilnom i upotrebljivom. Sanitarni blok je u prizemlju dok je iznad njega galerija proširena, uz mogućnost sedenja, ili dobijanja dopunskog radnog prostora.

Ono što je posebno zanimljivo, to je način organizacije rada na ovom, inače majušnom projektu. Arh. Alfirević je oformio neku vrstu kooperative sa još troje naših bivših učenika koji su okončali prvi deo studija i sada su na masters studijama. Dogovor je bio da svaki od njih uradi po jedno idejno rešenje a da, bez obzira čije bude izabrano, svi dele autorstvo. To je bila dobra ideja jer zbog te podele nikom neće pasti kruna s glave, a svako će na početku karijere imati jednu korisnu referencu. To je i dobra prilika da se ispitaju problemi sadašnje i mogućnosti eventualne buduće saradnje, kompatibilnost partnera, mogućnosti diferencijacijacije zaduženja u ekipi i mnogo što šta još.

Primer ovakve saradnje, takodje, svedoči da kontakti izmedju nastavnika i učenika na našem pripremnom kursu za studije arhitekture uopšte ne moraju da prestanu nakon završetka nastave već se mogu nastaviti tokom studija (konsultacije oko pripremanja ispita i seminarskih radova), ali i kasnije, u direktnoj profesionalnoj praksi. Kontakti preko Face Book–a su veoma prijatni ali je daleko bolje ako dovedu do neke sasvim konkretne saradnje, bilo privremene bilo trajne.

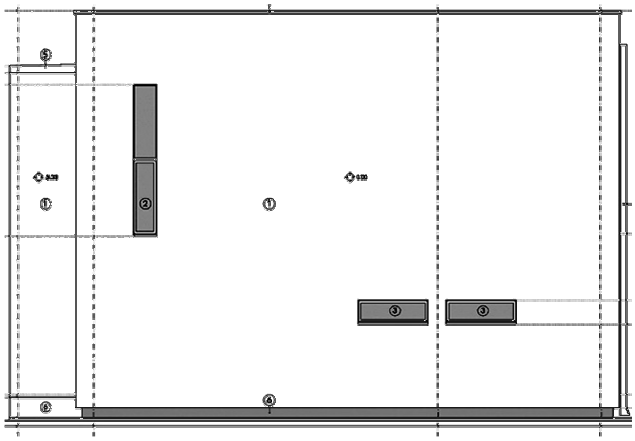

Izgled 1

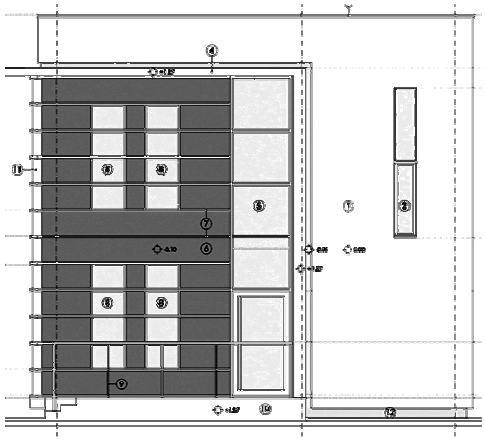

Izgled 2

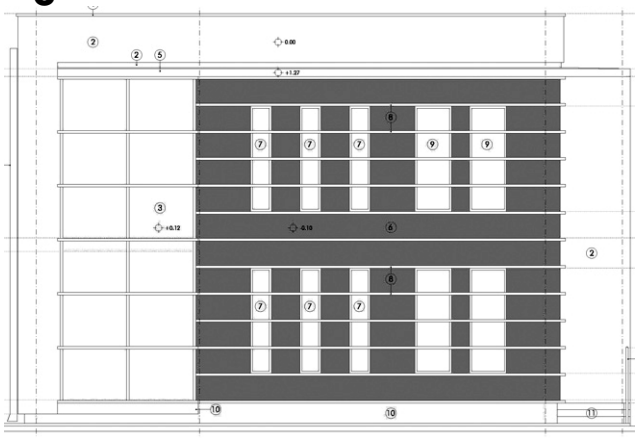

Izgled 3

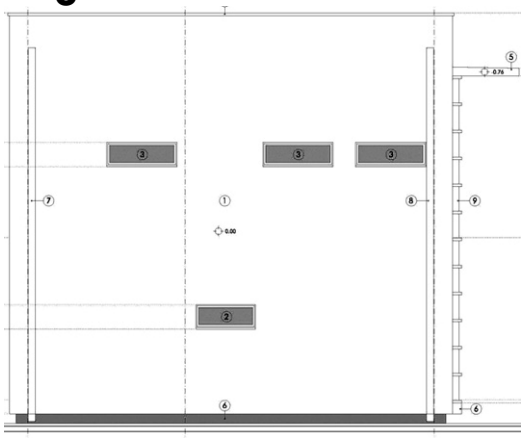

Izgled 4

Studentski radovi naših bivših učenika:

GORAN ANDJELKOVIĆ

Generacija 2006

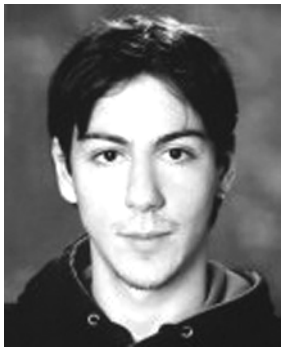

Medju veselim galamdžijama generacije 2005/06 našeg pripremnog kursa za studije arhitekture, mirnoćom, ozbiljnošću i profesionalizmom isticao se jedan mršavi momak, po imenu Goran Andjelković, koga smo zbog jake sličnosti sa glumcem Dastin Hofmanom zvali (a on se odazivao) Dasti. Odmah je bilo jasno da će položiti prijemni i evo ga sada već na trećoj godinii, totalno zaražen arhitekturom, sa velikim brojem zanimljivih radova, koji svedoče o naklonostima ovih najmladjih generacija ali i o njegovom ličnom, veoma brzom sazrevanju i formiranju. Ubedjeni smo da će se o njemu tek čuti i slušati, a sada hitamo da budemo prvi koji će nagovestiti njegove buduće uspehe.

Goran je rodjen 22. februara 1987. godine u Beogradu. a mladjane dane je proveo u Osnovnoj školi "Jovan Dučić" na Novom Beogradu. 2002 godine je upisao srednju Arhitektonsku tehničku školu i završio je sa odličnim uspehom (što se od njega i očekivalo). Nakon našeg kursa, 2006 godine je upisao Arhitektonski fakultet u Beogradu i, kako rekosmo, trenutno je na trećoj godini studija. A sada ćemo prikazati nekoliko njegovih najzanimljivijih studentskih radova, koji se u velikoj meri mogu svrstati u oblast tzv. Neomoderne, čiji je najeminentniji predstavnik (ako niste znali) Richard Meier, s tim, što za razliku od njega, Goran ne preza od jakih boja, koje, na žalost, iz tehno–ekonomskih razloga, ne mogu biti prikazane na ovom mestu. Počećemo od prve godine, a to je doba kada većina brucoša tek počinje da muca o arhitekturi, što sa Goranom zaista nije slučaj. On je kao one male rumunske gimnastičarke koje su male kao miševi, a već nižu olimpijske medalje i pehare.

Prva godina

1 – Gostinjska kuća A

Projekat gostinjske kuće je realizovan u drugom semestru, na predmetu 3D vizuelne komunikacije – geometrija oblika. Osnovno polazište je bilo da se iz geometrijskog oblika kvadrata napravi objekat, a u cilju istraživanja forme i mogućnosti oblika kvadrata u projektovanju objekata i cele kompozcije.

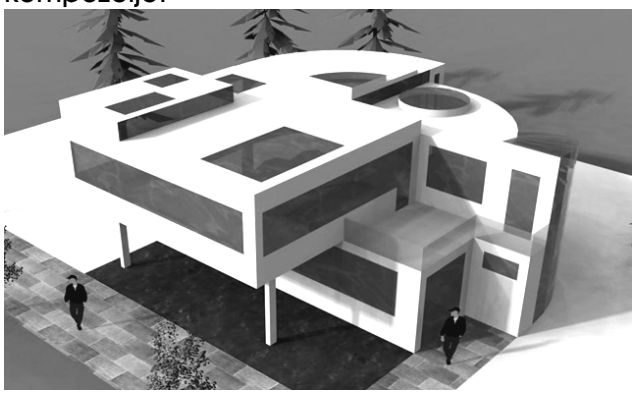

2 – Gostinjska kuća B

Projekat gostinjske kuće, takođe iz istog predmeta: 3D Vizuelne komunikacije – geometrija oblika, realizovan u II semestru, sa osnovnim polazištem – krugom, istraživanje i ispitivanje mogućnosti oblika kruga u formi objekta i cele kompozicije.

3 – Novi Avalski toranj

Na predmetu “Istorija moderne arhitekture i urbanizma”, kod prof. Ljiljane Blagojević, na prvoj godini studija, trebalo je uraditi seme–

stralni rad – kreativnu interpretaciju svog vidjenja na period Moderne arhitekture. Kao inspiracija je poslužio Tatljinov Spomenik Trećoj internacionali. Na osnovu raspoloživih podataka Goran je uradio svoju interpre–taciju tornja simbolično nazvanog "Novi Avalski toranj", pošto je stari srušen 1999. godine. Prema autorovoj ideji, "Novi Avalski toranj" je visine oko 400m, sa ubačenim segmentima (prostori koji bi imali svoju namenu i funkciju) kao što su kocka, piramida i zarubljena kupa.

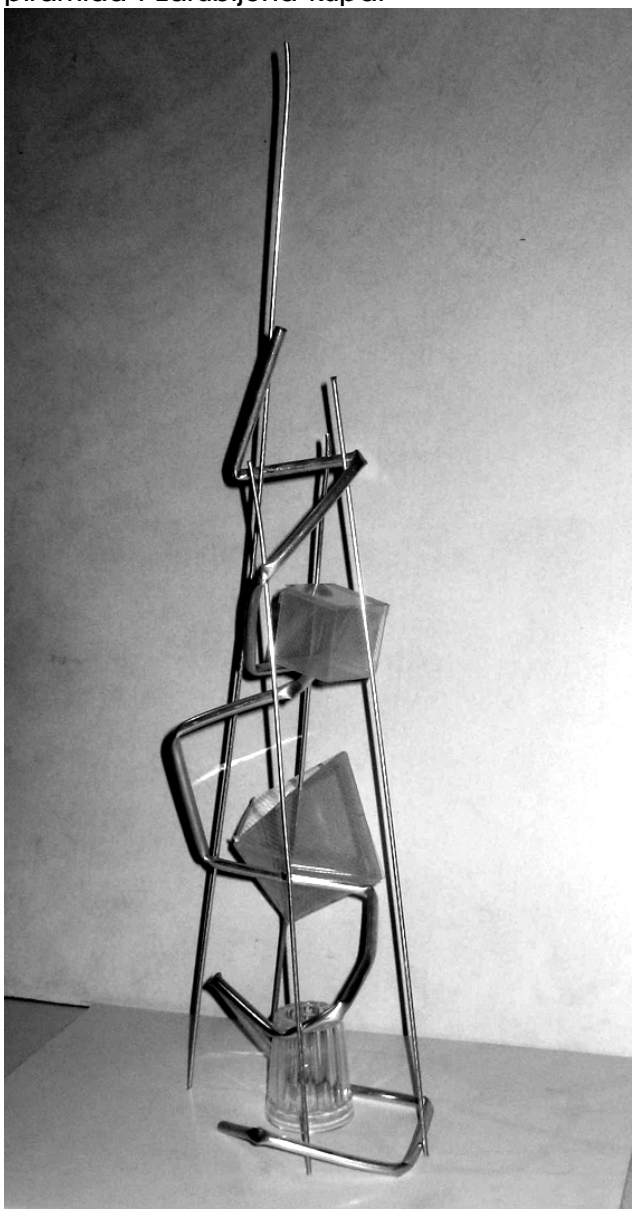

Kako se vidi, Goran u ovom slučaju napušta neomodernu koncepciju prethodnih kuća i okreće se izrazitoj neoekspresiji koja u najve–ćoj meri odgovara prirodi zadatka.

Druga godina

1 – Park sa vidikovcem sa svetlećom i pevajućom prizmom

Projekat – "Oživljavanje napuštenih prostora"

Projekat je radjen u sklopu zadatka "Kuća u tranziciji", i odnosio se na prazne i zapuštene prostore na lokaciji "Šumice". Pošlo se od jednostavnog oblika – trougla iz koga je izvučena forma trostrane prizme koja je centralni motiv kompozicije i transparentna je. Staze ovog malog parka su postavljene dijagonalno radi najkraćeg pravca kreta–nja. Zbog specifične nivelacije, stiče se utisak da se ovaj vidikovac uvlači u teren. Ovaj prostor inkorporiran u park, nema samo ulogu vidikovca prema Avali, već deluje i relaksaciono, čemu posebno doprinosi trans–parentna prizma svojim svetlosnim i zvučnim efektima. Odlična vežba kod odličnog pro–fesora Vlade Lojanice, koji je u svoje vreme, takodje, bio polaznik našeg pripremnog tečaja za studije arhitekture, a kome sam prorekao da će da prevazidje čak i svog čuvenog oca Prof. Milana Lojanicu!

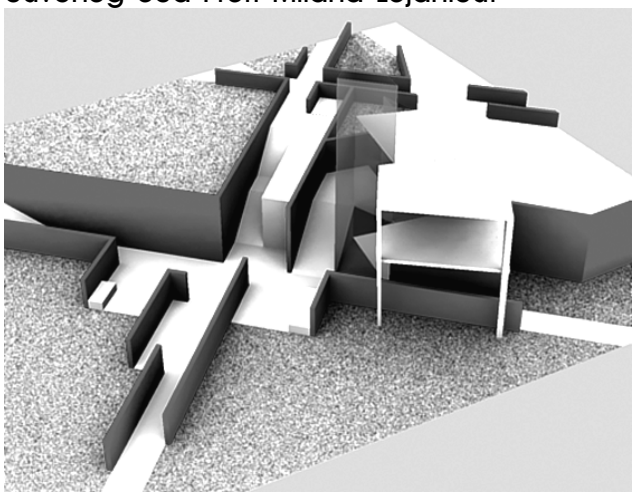

2 – Konstruktivni sistemi, Višespratni poslovni objekat – dve poslovne kule.

Ideja je proizašla iz elementarne tipske kase–te koja se sa jedne strane kači i sužava ka jezgru zgrade (osnova je 16–ugaonog obli–ka). Kasete se strukturišu slično klipu kukuru–za, pa se tako, uz njihove zašiljene spoljne završetke, dobija specifična "bodljikava" struktura objekta. Asocijacija na Petronas To–

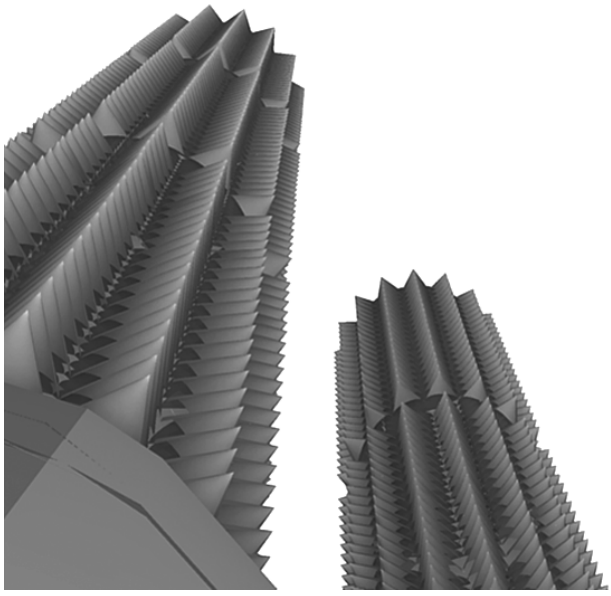

wers C.Pellia i Nagakin kulu K. Kurokawe. Objekti imaju veoma izraženu ekspresionisti–čku notu i pored ponavljanja osnovnih kase–tnih elemenata.

3 – Konkursni rad za štand "Knaufa" na sajmu gradjevinarstva

Vizija izgleda štanda je proizašla iz jedne isprekidane trake pod različitim uglovima koja oformljuje budući koncept štanda. Traka treba da bude prekidana i savijana u zavisnosti od funkcije koje imaju pojedini delovi na njoj (stub sa reklamom firme "Knauf", sto za prospekte, i sl.). Projekat nije realizovan.

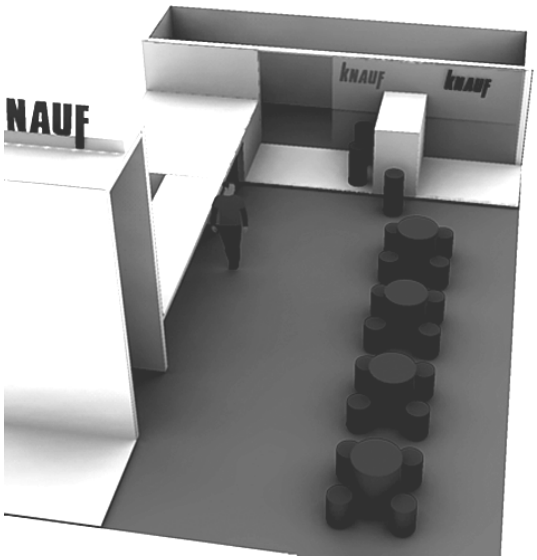

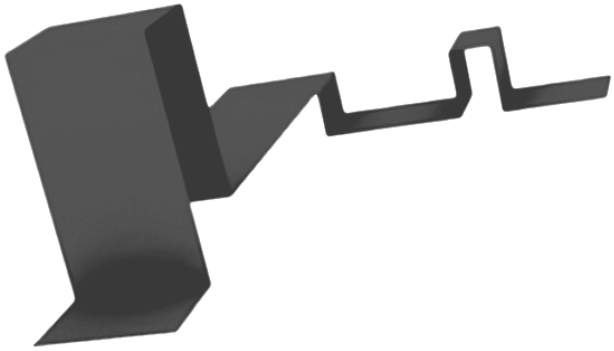

Treća godina

1– Urbanističko rešenje kompleksa Kalovita

Osnovni moto projekta je reč "Calovita" – izvedeno iz italijanskih reči "cale" (spušta–nje, silazak) i "la vita" (život), dakle, "Spušta–nje života" u smislu prilazak vodi, u ovom slučaju kanalu Kaloviti. Ideja i vizija projekta je inspirisana jednom fotografijom sa lokacije koja prikazuje pogled na kanal Kalovita sa zelenim rastinjem sa strane, i svojim živim svetom.

Ideja novog grada je da se pruža prema Dunavu sa vertikalnim prodorima, paralelnim sa pravcem Pančevačkog mosta, gde dolazi do projektovanja novih platoa i zelenih parkova. U delu odabrane celine, uzeto je područje jednog vertikalnog prodora prema Dunavu sa kanalom Kalovita kao čvorištem. U tom prostoru je zastupljeno stanovanje, kome su uz kanal pridodati poslovni i drugi javni sadržaji. Tu se nalaze i tri tematska parka: park "Zemalja Trećeg Sveta", park "Vode" i park "Dunav" sa pratećim sadr–žajima kao što su galerije, antikvarnice, i sl.

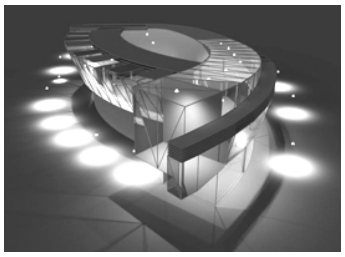

* * *

Goran Andjelković je mlad čovek, koji je u stalnom usponu, tako da je rano govoriti o nekim njegovim konačnim konceptualnim opredeljenjima. Za sada, u svojim traženjima, on se dosta konzistentno kreće izmedju neoekspresionizma (kule i novi avalski toranj) i neomoderne (ostali radovi) a mi ćemo se truditi da i dalje pratimo njegov razvoj, želeći mu mnogo sreće na tom kreativnom, ali i tegobnom putu. Znamo da mu talenta i motivacije neće nedostajati, a dokle će u ovim uslovima dogurati, pokazaće vreme.

Kompozicioni plan naselja

RADNA KLASIFIKACIJA PRAVACA U SAVREMENOJ ARHITEKTURI (7)

Dr. Mihailo Čanak, d.i.a.

(23) – Tehno–vizionarska arhitektura (Tehnomorfizam)

Pojam "Tehnomorfizam" uveo je A.Betsky i odnosi se na kombinaciju Pop–arhitekture, tehnofantastike i Archigrama. Visoko inventivna arhitektura koja se izražava rečnikom moderne tehnologije kombinujući je sa ekspresivnim formama.

(23)1 – Tehno–vizionarska arhitektura pre I. sv rata

Primer Ajfelove kule u Parizu.

Eiffel,G.: Ajfelova kula u Parizu, 1887–89

(23)2 – Tehno–vizionarska arhitektura izmedju dva rata

Primer Tatljinovog spomenika III. Internacionali

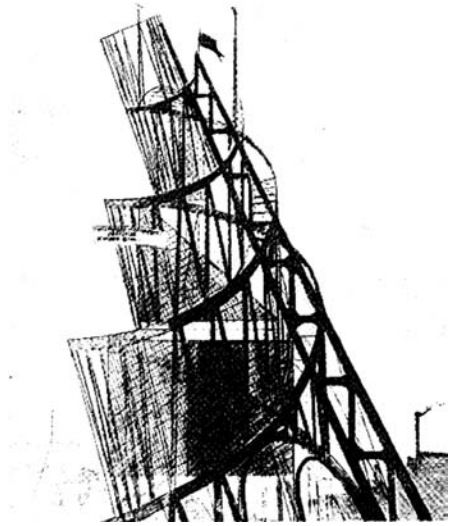

V.Tatljin: Spomenik III internacionali,

(23)3 – Tehno–vizionarska arhitektura posle II. sv. rata

Tehno–vizionarska arhitektura se naglo intenzivira i grana u više tokova od kojih su najznačajniji Tehno–Pop (Archigram) i Tehno–Ekspresionizam.

(23)31 – Kinetička arhitektura

Arhitektura koja smatra da stalne i statičke forme tradicionalne arhitekture ne mogu da prate aktuelne socijalne i tehnološke promene i potrebe. Arhitektura treba da bude dinamična, adaptabilna, osposobljena za rast i opadanje i uvek promenljiva. Primeri: Futurizam, Friedman, "Archigram", Fuller, Metabolizam i dr.

(23)311 – Italijanski Futurizam

Nastao u Italiji u okvuru šireg futurističkog pokreta. Veliča savremene materijale i konstrukcije, zalažući se za maksimalnu primenu mašina i automatizaciju. Apoteoza dinamičnosti i pokrenutosti. Glavni predstavnici: Antonio Sant–Elia (Citta Nuova)

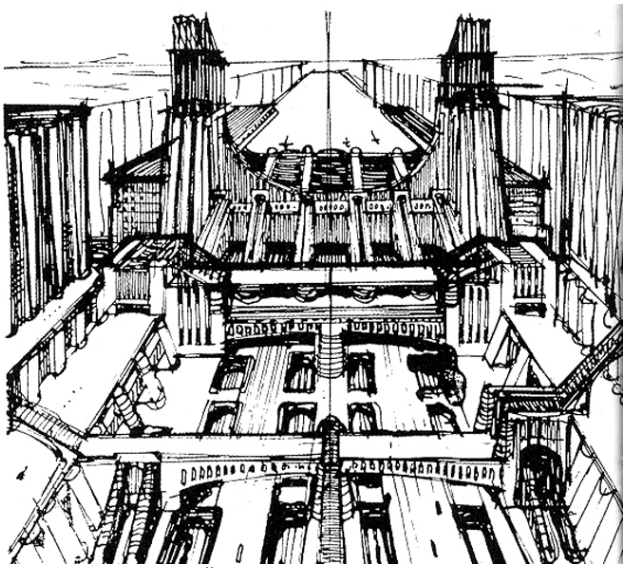

A.St.Ellia: Projekat žel.stanice u Citta Nuova,

(23)312 – Archigram arhitektura

Projektantska grupa koju su oformili Piter Cook i dr. 1960. pod uticajem Cedrica Pricea (posebno njegova Fun Palace iz 1961.) a rasturena 1975. Archigram je anticipirao tzv. High Tech i propagirao svoje arhitektonske ideje preko privlačnih futurističkih grafika prikazanih na izložbama i u časopisu "Archigram". Objekti koje grupa projektuje liče na mašine ili delove mašina, strukture naglašavaju svoje funkcije a njihovi strukturalni elementi se razlikuju po jakim bojama. Vizije zamenljivih, fleksibilnih, lako promenljivih konstrukcija su bile od uticaja, iako je samo nekoliko

njih i realizovano (kapsula na Expo 70' u Osaki). Arhitektura Richarda Rogersa proi–stiče iz Archigramovih ideja, dok su Price–ove ideje o potrošnosti uticale na japan–ski Metabolizam. Medju nerealizovane ali uticajne projekte spadaju Fulham Study (1963), Plug–in City (1964), Instant City (1968), Inflatable Suit–Home (1968), itd.

Archigram (Ron Herron): Walking city, 1964

(23)313 – Japanski Metabolizam

Japanski arhitektonski pokret koji je 60–ih inicirao K.Tange, sa članovima kao što su Kikutake, Kurokava i Maki. Pokret se bavio prirodom i ekspresijom privatnog i javnog prostora. Prefabrikacija, napredne tehno–logije i industrijalizacija su korišćeni za stvaranje malih stambenih kapsula veza–nih za servisne kule kao što je Kurokavina Nagakin Capsule Tower, 1972, Tokio.

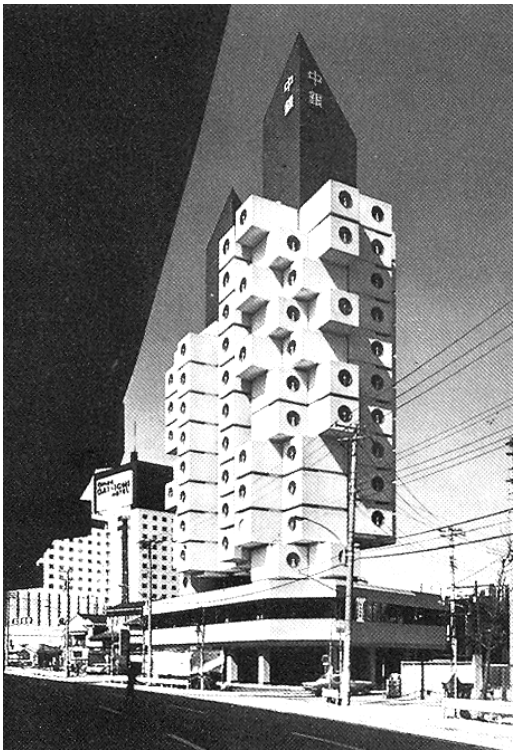

Kurokawa,K: Nagakin kula sa stanovima–kapsulama, Tokio, 1972

(23)314 – Mobilna arhitektura

Termin Y.Friedmana i dr. po kome korisnici stanova i zgrada treba da se izjasne o projektima i promenama u njima. Arhitektura treba da se sastoji iz skeleta, infrastruktura i servisa, koji treba da iznad zemlje budu adaptabilni. Teorija M.A. je uticala na stavove o arhitekturi 60–ih i 70–ih.

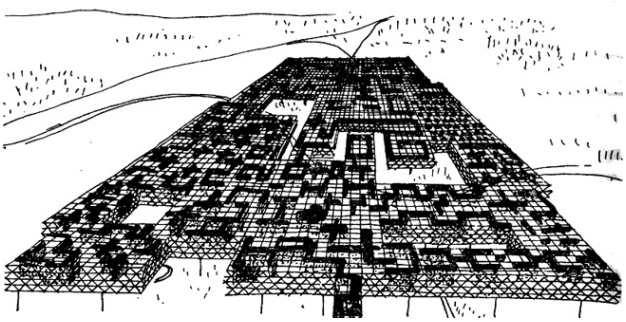

Friedman,J.: Spacijalni grad ,1961

(23)32 – Tehnoekspresionizam

Neoekspresionističke tendencije koje se izra–žavaju jezikom High–Techa.

Kalatrava,S.: Ciutat de les Arts i les Ciencies, Valencia, Španija, 1996

(23)33 – Dead tech

Postkatastrofična arhitektura. Svaki progres se plaća zagadjenjem i regresom na drugoj strani, ali ipak nema odricanja od drama–tičnih tehnologija. Gorko/slatko držanje u odnosu na tehnologiju.

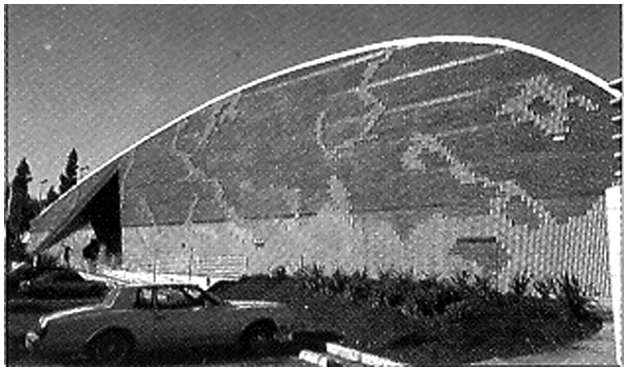

Erhlich,S.: Shatto rekreacioni centar, L.A., 1991–92

(24) – Tehno–istoricistička arhi–tektura

Arhitektura koja pojedine istoricističke elemente interpretira jezikom savremene tehnologije.

(24)1 – Tehnoistoricizam 19.veka

Arhitektura u kojoj se metalne noseće strukture maskiraju klasično izvedenim i istoricistički tretira–nim fasadnim i unutrašnjim površinama. Primeri: H.Labrouste: Biblioteka S–te Genevieve u Parizu, deo objekata Čikaške škole, Fontaine: Galeries d' Orleans u Parizu, itd.

Fontaine,P.: Galerie d'Orleans, Pariz, 1829

(24)2 – Tehnoistoricizam 20–og veka

Tendencije da se pojedine High Tech strukture oblikuju primenom istoricističkih motiva.

Johnson,Ph.: Pittsburgh Plate Glass Company, Pitsburgh, PA, 1984

(25) – Eco–Tech arhitektura

Ahitektura koja koristi visoke tehnologije u cilju uštede svih vrsta resursa i ostvarenja optimalnih uslova života i rada u objektu.

(25)1 – Konceptualni Eco–Tech

Arhitektura koja visoke tehnologije koristi za ostvarenje ekoloških ciljeva, (naizgled) bez insisti–ranja na njenim likovnim aspektima (Eco–Tech funkcionalizam).

Spiegelhalter, T.: Ökohaus, Breisach, 1989–91

(25)2 – Formalni Eco–Tech

Arhitektura koja visoke tehnologije koristi za ostvarenje ekoloških ciljeva, uz umereno ili agre–sivno isticanje njihovih likovnih aspekata

SOM: Tobacco tower (projekat), Guangdong, Kina

(34) – Narativna arhitektura

Skup raznorodnih pravaca kojima je zajedničko to što svaki od njih priča neku svoju priču, odnosno, inspiriše se nekom specifičnom užom ili širom temom. Nekada se ograničava na priču

(Romantična i Metaforična arhitektura), a nekada odredjenom i usmerenom porukom i usmerava u raznim pravcima (Potrošačka i Metafizička arhitektura). Ovde izmedju ostalih spadaju:
a/ Romantična arhitektura, koja bazira na nekim nacionalnim mitovima i bajkovitim temama,
b/ Metaforička arhitektura koja asocira na neke predmete, bića, situacije i sl.
c/ Metafizička arhitektura koja uspostavlja vezu sa duhovnim svetom (hramovi i sl.)
d/ Potrošačka arhitektura koja svojom slikovitošću i atraktivnošću ponude mami široke slojeve na trošenje.
e/ Camp arhitektura, nametljiva, blještava i agresivna. Ekstremni oblik je kič. Itd.

(34)1 – Romantična arhitektura

Arhitektura koja se inspiriše nacionalnim mitovima i nacionalnom istorijskom arhitekturom (stvarnom ili ulepšanom). Stalno prisutna u arhitektonskoj praksi, ne kao konzistentan pokret već kao inicijativa pojedinih egzaltiranih arhitekata i klijenata.

Riedel, v.E.; Dollman,G.: Neuschwanstein zamak, , Bavarska, 1869–92

(34)2 – Metaforična arhitektura

(Asocijativna arhitektura) Arhitektura koja asocira na neke objekte, živa bića, situacije ili ideje. Bliska Simboličkoj arhitekturi.

(34)3 – Metafizička arhitektura

Simbolička arhitektura koja asocira na neke religiozne ili duhovne fenomene. Tipični primeri: Goetheanum I i II Rudolpha Steinera kao i većina hramova svih konfesija.

(34)31 – Sakralna arhitektura

Arhitektura posvećena kultovima pojedinih verskih konfesija. Hramovi i kapele.

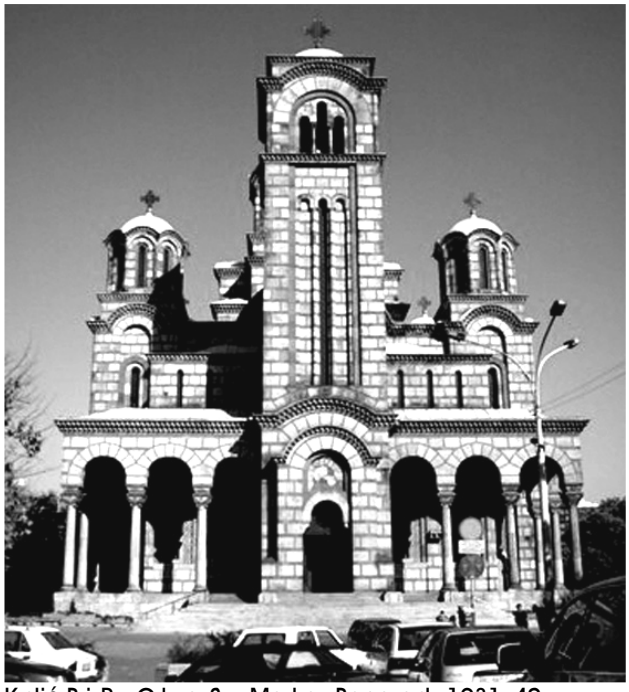

Krstić,B.i P.: Crkva Sv. Marka, Beograd, 1931–40

(34)32 – Kontemplativna arhitektura

Transcendentalna, često simbolička arhitektura usmerena ka meditaciji i duhovnoj nadgradnji. Primer: "Goetheanum" Rudolpha Steinera, Dornach

Steiner,R.: Goetheanum 2, Dornach, Švajc. 1924–28

(34)33 – Correalizam

Termin je skovao austrijanac F.Kiesler, koji kritikuje funkcionalizam nazivajući ga "higijenskim misticizmom" i zalaže se za alternativnu, vizionarsku arhitekturu vezanu za

spirale, beskraj i večnost. On objekte posmatra kao tačke gde deluju nevidljive duhovne snage, pri čemu je stvarnost interakcija ovih snaga. Prirodu ovih odnosa i veze izmedju ljudi, oblika, prostrora, vremena i sveta, on naziva korealizmom.

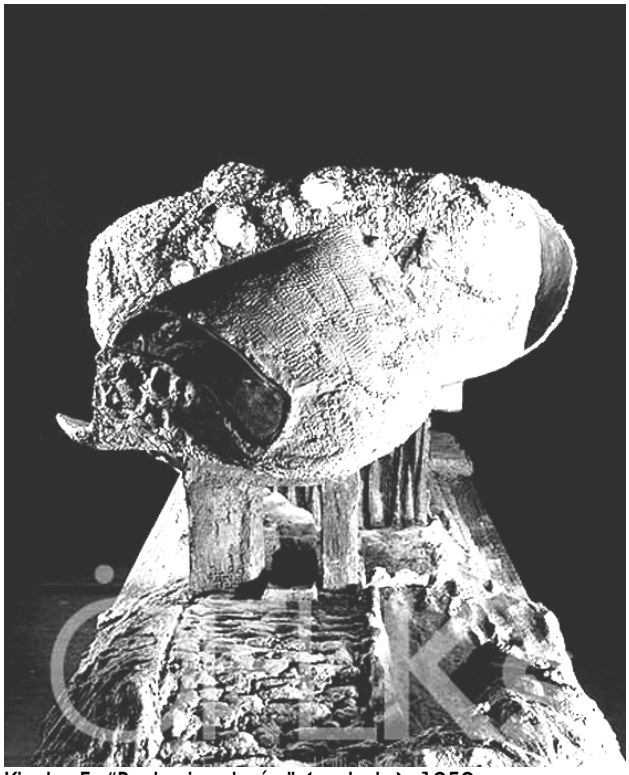

Kiesler,F: "Beskrajna kuća" (maketa), 1959

(34)34 – Kosmička arhitektura M.Mozune

Termin japanskog arhitekte Monta Mozune koji označava njegovu sopstvenu arhitekturu 70–ih kao i kasniju, inspirisanu kosmologijom.

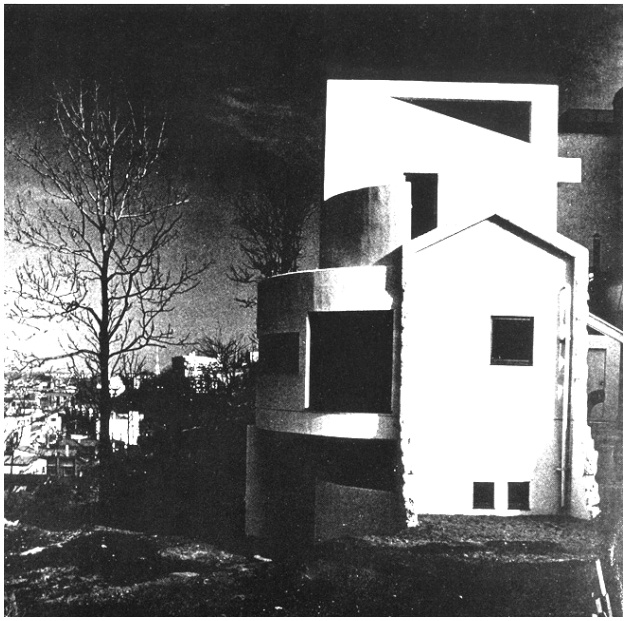

Mozuna.M.: Yin–Yang kuća, Hokkaido, Japan 1977

(34)35 – Simbolizam

Umetnički pokret s kraja 19.v. nastao kao reakcija na francuski Realizam i Ekspresio–nizam. Cilj mu je razrešenje dihotomije materijalnog i duhovnog sveta, uz prisustvo misticizma pa i okultizma. U arhitekturi vezan za Art Nouveau i Ekspresionisam, a najviše predstavljen delom R. Steinera i H. van de Veldea

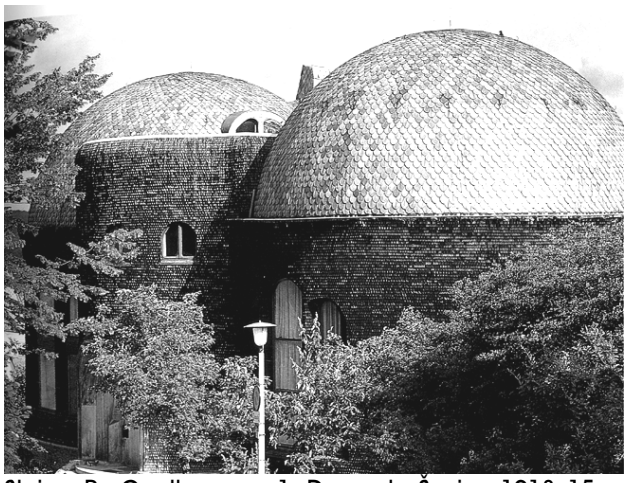

Steiner,R.: Goetheanum 1, Dornach, Švajc., 1913–15

(34)4 – Potrošačka arhitektura

Arhitektura potrošačkog društva sa ciljem da se maksimizira potrošnja svih slojeva stanovnika. Šarena. privlačna, atraktivna, originalna, varira izmedju Pop–a i Kiča.

(34)41 – Bajkovita arhitektura

Šarena i atraktivna bajkovita arhitektura zabavnih centara i parkova (Las Vegas, Disneyland, itd) namenjena provodu i potro–šnji najširih slojeva stanovništva.

Graves,M.: Upravna zgrada Disney kompanije, Bur–bank, Ca, 1985–91

(34)42 – Archizoom

Grupa fiorentinskih arhitekata oformljena 1966, opredeljena za antifunkcionalizam koja koristi elemente popularne "kulture" ne libeći se ni od kiča. Povezana je sa Supersenzualiz–

mom, antidizajnom i tzv. banalnim dizajnom, a promovisana je u časopisima "Casabella", "Domus" i "Architectural Design"/

"Archizoom" grupa: "No Stop City" (maketa), 1968

(34)43 – Pop

Arhitektura koja podilazi ukusu široke publike i preterano glorifikuje atribute potrošačkog društva. Oblik zgrada često sugeriše njihovu funkciju (cipela u kojoj je obućar, ili patka u kojoj je restoran sa pačetinom). Javlja se pod raznim nazivima kao što su: bizarna, nelegalna, programska, tematska, marginalna, itd. Venturi ovde uključuje i "Autoscop" arhitekturu jarko osvetljenih reklama. Elementima Pop–a. se inspirišu pravac High Tech i grupa Archigram.

Anon.: Restoran, Long Island, SAD (Datum nepoznat).

(34)44 – Hipersenzualizam (Supersenzualizam)

Ovim terminom Jencks označava rad nekih arhitekata 70–ih medju koje spadaju: "Archizoom", Hollein, Haus–Rucker Co., i Sottsass, za koje smatra da su izuzetno senzualni, nastrano lepi, fantastični, izvitopereni i tehnološki sofisticirani, pri čemu je sve dovedeno do ekstrema. Vidi: Slick Tech

Hollein,H.: Schullinova juvelirnica, Beč, 1974

(34)45 – Supermanirizam

Američki stil 60–ih u projektovanju enterijera, koji koristi optičke trikove, glatke, transparentne i svetlucave materijale i predimenzionisane elemente. Po svom karakteru više podseća na motive iz stripova o Supermenu, nego na pravi Manirizam. Termin je primenjen 70–ih za mnogo zgrada iz kategorije Postmoderne, a primenjuje se i za razne ulične fenomene (raspored i ponavljanje reklamnih panoa i sl.).

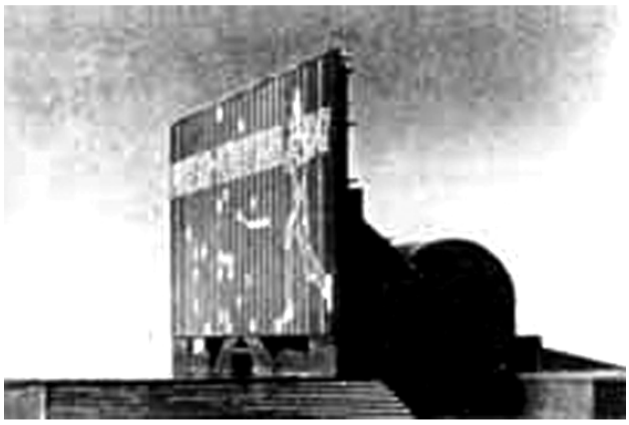

R.Venturi: Football Hall of Fame (konkursni rad), 1967

(34)5 – Camp

Upečatljiva, univalentna i amoralna arhitektura koja se prilagodjava nekoj situaciji uz izvlačenje maksimalne koristi. Koristi elemente Art Nouveau–a, Art Deco–a, kiča i Baroka na jedan ironični način. Stil arogantan, agresivan, formalan, pompezan, egzibicionistički, upečatljiv, bleštav, vul–

garno eklektički. Neuspela težnja ka veličanstvenosti.

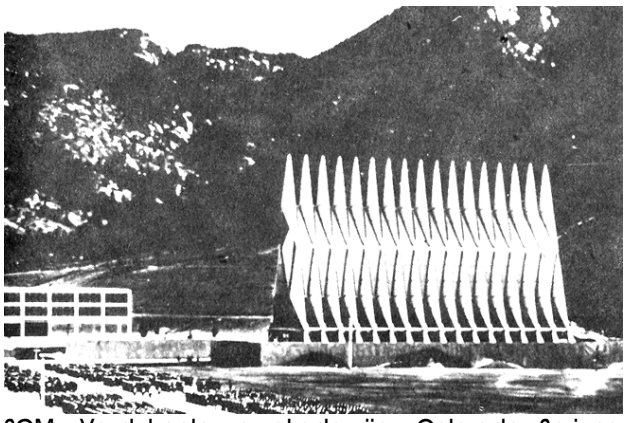

SOM: Vazduhoplovna akademija, Colorado Springs, 1957–62

(34)6 – Kič

Delo koje je pretenciozno, vulgarno eklektično, inferiorno, lošeg ukusa, loše podražava i vulgarizuje stilove bez razumevanja. Kao odraz krajnje neobrazovanosti ali i Camp ukusa, smatra se ekscesnim izrazom populističkog komercijalizma. U svojim pojedinim ostvarenjima Postmoderna gravitira kiču, nekritički koristeći elemente klasicizma i istoricizma, dok ga neki (grupa "Archizoom") i svesno uključuju u svoj rad.

Reinders,J.: Carhendge, Aliance, Ne. 1987

(35) – Organska arhitektura

Arhitektura kod koje su delovi i celina skladno i prirodno usaglašeni tako da, u sprezi sa korisnikom, deluju sinhronizovano kao jedinstven organizam. Takodje se često insistira na skladnom uklapanju u prirodni (ili izgradjeni) kontekst. U ekstremnim slučajevima, zgrada i u fizičkom smislu poprima biomorfni lik, više atraktivan nego prijatan za boravak.

(35)1 – Organska arhitektura pre I. sv. rata

Pretežno diskretna stambena artektura, integrisana sa prirodom, uz primenu prirodnih gradjevinskih materijala. Predstavnici: F.L.Wright.

(35)11 – Organska arhitektura F.L.Wrighta pre I.sv. rata

"Prerijske kuće" F.L.Wright–a u okolini Čikaga projektovane izmedju 1890–te i I.sv.**rata**, kod kojih su odnosi izmedju funkcije, oblikovanja i okružja doterani do savršenstva.

Wright, F.L.: Robie house, Chicago, Ill. 1909

(35)12 – Ostale organske tendencije

Pojedini projekti A.Gaudija i drugih pojedinaca autora. Ne postoje kao organizovani pokret.

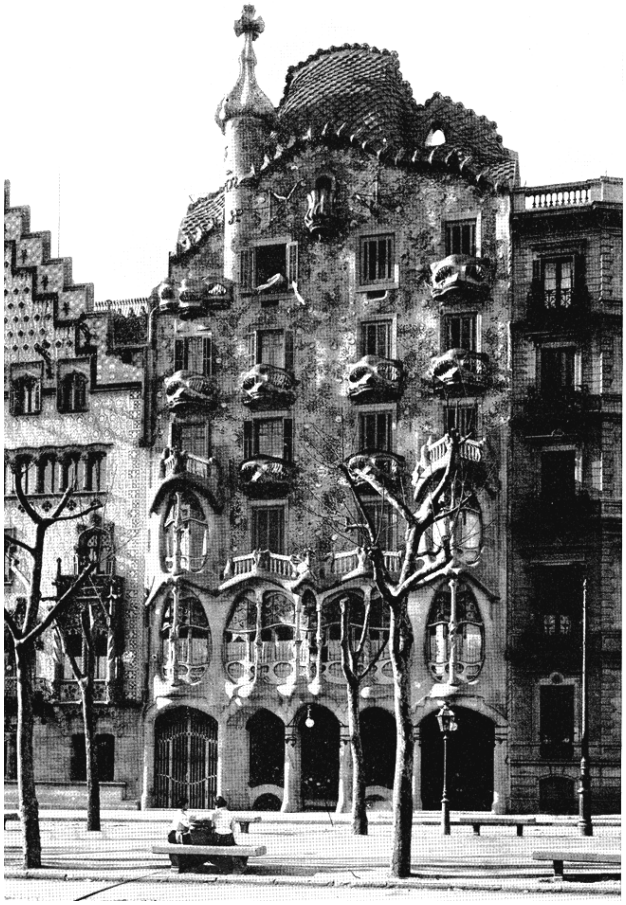

Gaudi,A.: Casa Batllo, Barcelona, 1905–07

(35)2 – Organska arhitektura izmedju dva rata

Arhitektura izmedju dva rata koja sklad sa prirodnim okružjem postiže uklapanjem ili kontra–

stiranjem uz primenu inventivnih formi i prirodnih materijala.

(35)21 – Organska arhitektura H.Häringa, A.Aalta i H.Scharouna

Arhitektura izvesnog broja autora izmedju dva rata koju karakteriše:
a/ Odbacivanje ornamentike.
b/ Odbacivanje jednostavnih geometrijskih oblika.
c/ Nestandardna primena prirodnih gradjevinskih materijala.
d/ Brižljivo vodjenje računa o regionalnim i topografskim zahtevima.
Najistaknutiji evropski predstavnici: H.Häring, A.Aalto, H.Scharoun.

Aalto,A.: Kuća Aalto, Helsinki, 1934–36

(35)22 – Organska arhitektura F.L.Wrighta u periodu izmedju dva rata

Neki objekti F.L.Wrighta izmedju dva rata koji optimalan odnos sa okružjem postižu
a/ snažnim kontrastiranjem objekta i okružja (Kuća na vodopadu), ili
b/ skladnim i istovremeno kreativnim uklapanjem objekta u neposredno okružje (projekat za koloniju Tahoe).

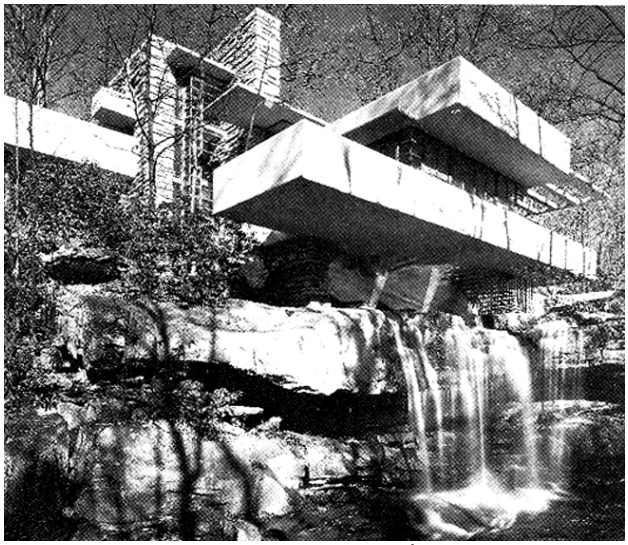

Wright, F.L.: Kaufmann, House (Kuća na vodopadu), Mill Run, Pa., 1935–39

(35)3 – Organska arhitektura posle II. sv. rata

Posleratna arhitektura koja teži jedinstvu funkcije, strukture i spoljnog izgleda, uz primenu veoma inventivnih formi koje se mogu kretati do visoke fantastike, a često su biomorfne.

(35)31 – Organska arhitektura B.Goofa i H.Greena

Složena i veoma bogata arhitektura više samostalnih američkih arhitekata 60–ih, koja na maštovit način kombinuje prirodne ekološke materijale, organsku dispoziciju i ekspresivne oblike.

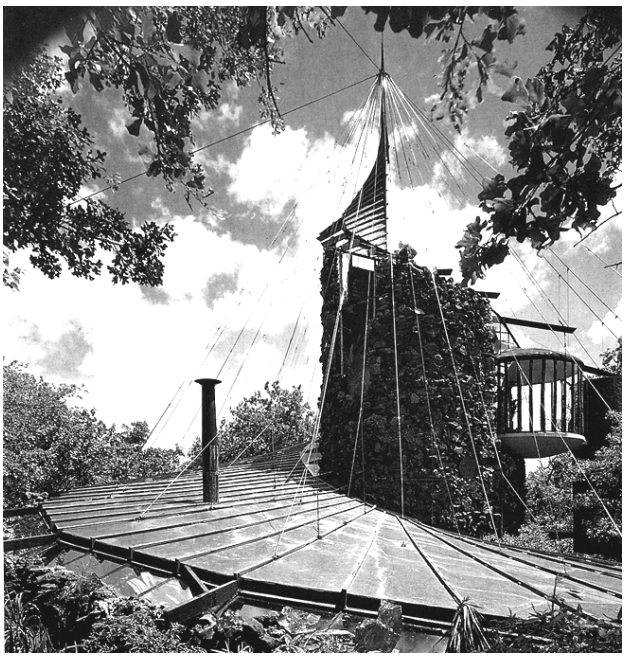

Goof,B.: Bavinger House, Norman, Okl., 1950–55

(35)32 – Arkologija P.Solerija

(Biotektura) Kombinacija arhitekture i ekologije, koju podržava Paolo Soleri kao rešenje urbanog stanovanja, preko megastruktura koje mogu da prihvate do tri miliona stanovnika. Izgradnja Arcosanti–a buduće samodovoljne zajednice, opskrbljene sunčanom energijom u pustinji Arizone, počela je 1970. i traje do danas.

Soleri,P.: Grad Arcosanti (u toku realizacije), Arizona, 1970–

(35)33 – Tenzilna arhitektura F. Otta

Krute strukture oformljene od napetih kablova i bazirane na principu šatora, javile su se 50–ih i 60–ih, a lansirao ih je Otto Frei. Njegov pionirski i uticajni rad uključuje paviljon na Izložbi baštovanstva u Kölnu 1957, Nemački paviljon Expo 69 u Montrealu, kao i objekte za olimpijadu u Munchenu 1972. Šatoraste konstrukcije kasnije primenjuje sve veći broj autora kao što su: SOM (Haj Terminal, Dževa), M.Hopkins i dr.

Benisch.G., Otto,F.: Olimpijski stadion. München, 1970

(35)34 – Biomorfna arhitektura

Kombinacija Ekspresivne i ekološki zasnovane arhitekture koja:
a/ po svom spoljnom izgledu podseća na neku biološku tvorevinu. i/ili
b/ po unutrašnjoj strukturi i organizaciji funkcioniše kao neki živi organizam.
Predstavnici: I.Makovec, B.Prince i dr.

Makovetz,I.: Kulturni centar, Sarospatak, Madj.,1979–83

(35)35 – Antropomorfna arhitektura

Posebna varijanta biomorfne arhitekture koja na više ili manje eksplicitan način asocira na ljudsku figuru ili ljudski lik. Asocijacije mogu da variraju od teško prepoznatljive simbolike do vulgarizovanih pa i kič predstava.

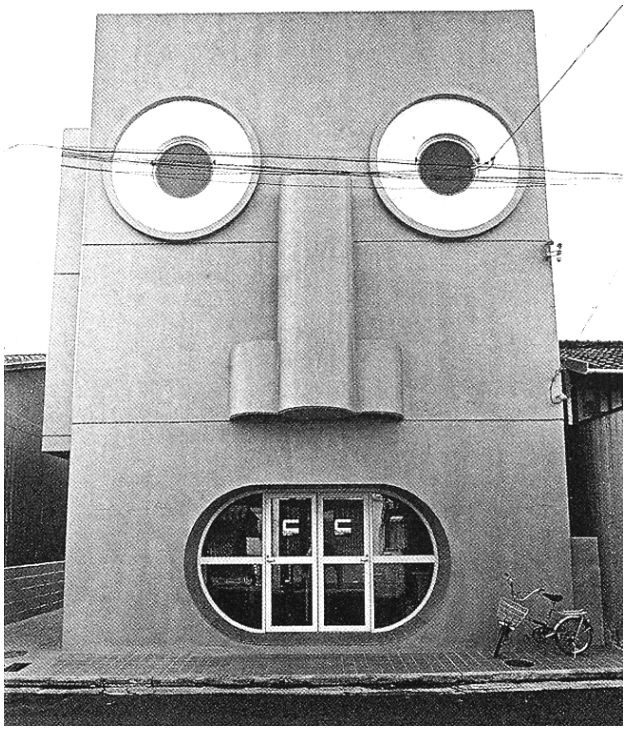

Yamashita,K.: Face House, Kyoto,Japan,1974

(45) – Neovernakularna arhitek–tura

Arhitektura koja se vezuje za lokalnu tradiciju, iskustva i atmosferu (Genius loci). Ovde se ne radi o vernom ili ironičnom podražavanju starih modela, već o obnovi odredjenog ambijenta uz doživljaj pripadanja istom i prilagodjavanje novim uslovima i potrebama. U urbanim uslo–vima, ova tendencija je uglavnom vezana za programe rekonstrukcije starih gradskih celina. Intenzitet podražavanja može da varira izmedju blagih asocijacija i situacija kada je teško razlikovati novo i staro. Razlikuju se dve osnovne tendencije:
a/ Ruralna vernakularna arhitektura
b/ Urbana vernakularna arhitektura, itd.

(45)1 – Neovernakularna arhitektura u 19. veku

Organizovani pokreti u Evropi i Americi sa ciljem unapredjenja zanatske proizvodnje, dok se u arhitekturi teži afirmaciji izvorne tradicionalne arhitekture. U Engleskoj pokret Arts & Crafts, a u Americi Shingle style, oba u drugoj polovini 19.veka.

(45)11 – Arts & Crafts arhitektura

Pokret poznog 19. v. u Engleskoj, koji nasu–prot industrijskoj proizvodnji stavlja u prvi plan kvalitetnu zanatsku proizvodnju prema sre–dnjevekovnim standardima i metodama. U oblasti arhitekture, pokret afirmiše vernakular–nu stambenu izgradnju studirajući i primenju–jući uspešno graditeljsko nasledje. Predstav–nici: W.Moris, C. Voysey, E.Lutyens i dr.

Lutyens,E.: Deanery Garden, Sonning, Engl. 1901

(45)12 – Shingle stil

Američka tradicionalistička arhitektura u drugoj polovini 19.v. koja se bazira na kombinovanju Džordžijanske arhitekture, Queen Anne Style–a kao i više elemenata američke i engleske vernakularne arhitekture. Uticala na rano projektovanje F.L.Wrighta. Predstavnici: B.Price,

Price,B.: Kent House, Tuxedo Park, N.Y., 1885–86

(45)2 – Trajne tendencije

Tendencije zajedničke za mnoge zemlje bez ograničenja na neki vremenski segment, sa ciljem afirmacije i dalje primene tradicionalne urbane ili ruralne anonimne arhitekture.

(45)21 – Neofolklorna arhitektura

Savremena arhitektura koja se snažno inspiriše lokalnim folklornim arhetipovima, ali i folklornim temama iz drugih zemalja sa tendencijom ka što većoj autentičnosti. Predstavnici: u SAD Ch.Moore, A.Duany, E.Plater–Zyberk i dr. Kod nas Prof. B.Petrović sa velikim brojem objekata širom Srbije, E.Kusturica sa svojim etnokompleksom Mećavnik–Drvengrad, odn. Kustendorf, R.Karolić: Beža–nija i dr..

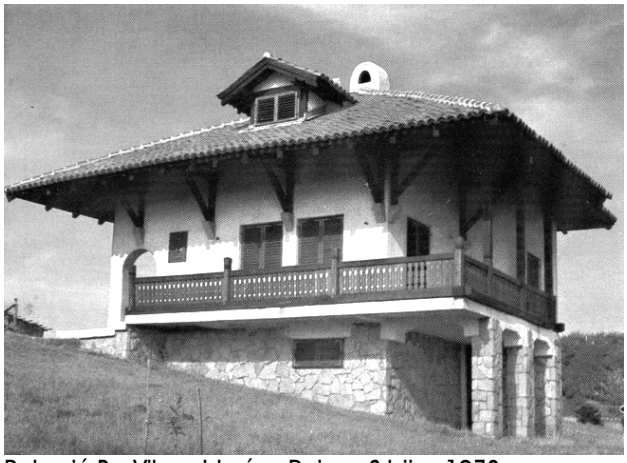

Petrović,B.: Vikend kuća, Rajac, Srbija, 1978

(45)22 – Gradska vernakularna arhitektura

Savremena arhitektura koja se inspiriše arhetipovima stare gradske anonimne (ugla–vnom srednjevekovne) arhitekture. Primeri: nove zgrade u centrima nemačkih gradova porušenih tokom drugog sv. rata, rekonstruk–cioni zahvati u velikom broju evropskih i drugih gradova, itd.

Predstavnici: u Egiptu H.Fathy, u Francuskoj F.Spoerry, u Engleskoj R.Maguire, K.Murray, Darbourne & Darke, Feilden & Dawson, J.Dixon, u SAD Ch.Moore i dr.,

Anon.: Stambene zgrade, Minden, Nemačka

RANI CRTEŽI VINCENTA VAN GOGA (Pejzaži 1881–84)

Na ivici šume, 1881

Gradski pejzaž u Hagu, 1882

RANI CRTEŽI VINCENTA VAN GOGA (Pejzaži 1881–84)

Stara ulica, 1882

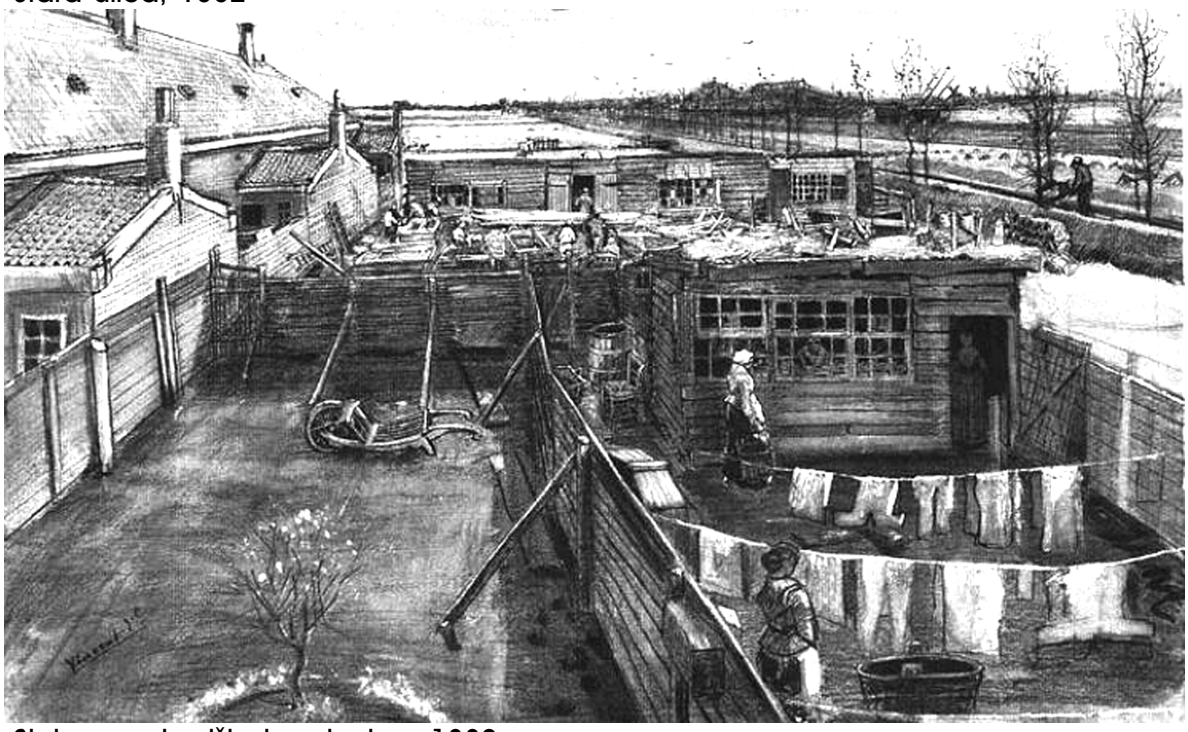

Stolarevo dvorište i perionica, 1882

RANI CRTEŽI VINCENTA VAN GOGA (Pejzaži 1881–84)

Kuće sa trščanim krovovima, 1883

Potkresane breze, 1884

In memoriam

ODLAZE VELIKI PROFESORI

Doajenska profesorska generacija Beogradskog arhitektonskog fakulteta ostala je bez svoja dva istaknuta predstavnika: profesora Dejana Nastića i profesora Dr. Ranka Trbojevića. Svojim projektantskim, istraživačkim i pedagoškim radom obojica su ostavii dubok trag u srpskoj arhitekturi i ostaće u trajnom sećanju svojih kolega i učenika i pored svoje neopisive i neoprostive skromnosti. Sigurni smo da njihovi opusi zahtevaju detaljnu analizu, a ovde prikazujemo samo neke osnovne podatke o njima preuzete iz Leksikona srpskih neimara.

НАСТИЋ Дејан

(1926, Бјеловар, Хрватска)

Студирао у Београду (дипл.1953). Запослен у предузећу "Архитектура и урбанизам" (1953–56) а потом као наставник на Архитектонсом факултету у Београду до пензионисања 1991.

Архитектонски опус Настић остварује у широком распону архитектонских тема, од стамбених, административних, школских до туристичко – угоститељских објеката. Свој стил формира током педесетих година под утицајем београдске школе архитектуре која у то време негује неортодоксни функционализам. Постепено, у оквиру интернационалног стила, гради пречишћену личну архитектонску лексику (Стамбена зграда у Страхињића Бана ул. у Београду, 1953). Посебан вид његовог рада огледа се у хотелским објектима прилагођеним непосредној околини. У духу модерне архитектуре, реинтерпретира елементе традиционалне куће балканског поднебља, студиозно користи и афирмише коси кров (Мотел "Липовачка шума", 1969; Хотел "Дивчибаре", 1971, 1973–77). Главно дело, Саобраћајни факултет (1977–79), сублимира Настићев метод уздржаног и промишљеног архитекте који свој израз постиже следствено строго одабраној архитектонској логици у духу интернационалног стила. Зграда се одликује јасном и чистом формом наглашене структуре. Равнотежом хоризонтала и вертикала успостављен је хармоничан однос функције, облика и ликовности. Учествује на конкурсима и осваја више награда. Све важније објекте пројектује и гради у јединственом процесу, од спољашње архитектуре до ентеријера.

Љ.М.А.

Д.Настић,
Хотел "Дивчибаре", 1971, 1973–77

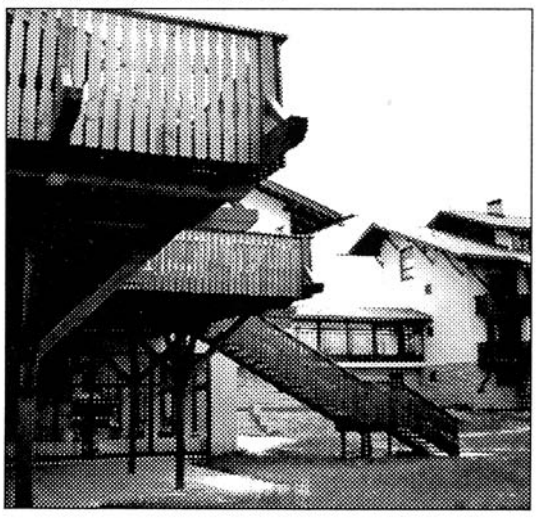

Остала дела: *Пословна зграда у Кнез Михаиловој ул. у Београду (1960); Хотел "Београд" у Београду (1970, реконструкција); Централне ђачке кухиње у Ваљеву, Крушевцу и Пироту (1980, 1981); Хотел "М" са четири звездице у Булевару ВЈ у Београду (1980); Туристички центар у Башкој води (1980); Дом културе у Ковину, позориште и биоскоп (1985).*

❑ *Изложба, 1958, 86; Стојановић, Мартиновић, 1978, 112, 190–191; Салон, 1979, 134–135; ЛЕЈ, 1987, 447; Миленковић, 1987, 114; Штраус, 1991, 154–155.*

■ *Александар Миленковић, Октобарска награда Београда за архитектуру. Похвала скромности, Политика 26.10.1979, 15; Милорад Јевтић, Пресудна разлика, НИН 17.2.1980, 39.*

ТРБОЈЕВИЋ Ранко

(1927, Београд)

Студирао у Београду (дипл.1953). Запослен у Заводу за примењену уметност Србије (1949–53), Архитектонском бироу "План" (1954–55), Пројектном бироу Београдског сајма (1955–57) и као наставник на Архитектонском факултету у Београду (1957 до пензионисања). Докторирао на Архитектонском факултету у Београду (1979).

Дела: *Технички факултет у Нишу (1960, Р.Трбојевић, М.Петровић, П.Красојевић); Школски центар СУЦВП у Сурчину код Београда (1970); Стамбено насеље Блок 63 у Инђији (1975–80, В.Ивковић, Р. Трбојевић); Аеродром Аппаба у Алжиру (1984, конкурсни пројекат, Р.Трбојевић, В.Ивковић).*

Библ.: *Приказ система префабрикације инж Бранка Жежеља, Архитектура урбанизам, бр.35–36, Београд 1966, 7–9; Пројектовање и префабриковани начин грађења, Архитектура урбанизам, бр.35–36, Београд 1966, 47–48; Предфабрикована изградња станова у Београду, Изградња, бр.4, Београд 1982, 5–7.*

❑ *Стојановић, Мартиновић, 1978, 202; Миленковић, 1988, 242; Бркић, 1992, 164, 168;*

In memoriam

VELIBOR KUJUNDŽIĆ

Arhitekta (1929–2009)

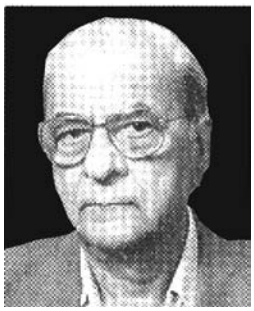

Naša generacija AF.51, polako se ali neminovno osipa. Ovoga puta, napustio nas je naš prijatelj i kolega, arhitekta Velibor Kujundžić. Otkako smo se nakon završetka studija otisnuli svako na svoju stranu, nismo se susretali (iako smo živeli u istom gradu) sve dok nas 2001. naša koleginica Dušica Pavlović nije okupila kao piliće, pa smo od onda bili u stalnom kontaktu, pitajući se šta nam bi da pola veka budemo potpuno nepotrebno rastureni. Tako smo se zbližili i moram reći da je za sve nas Veliborov odlazak bio i tužan i šokantan. Veoma će nam nedostajati...

Arhitekta **Velibor Kujundžić** je rodjen u Nišu 1929 godine, ali je svoje školske dane proveo u Beogradu. Nakon studija, 1956 godine, zaposlio se u preduzeću "Mostogradnja" sve do penzionisanja 1996–te. Pošto je najveći deo radnog veka proveo u službama pripreme i marketinga (u svoje doba su se možda drukčije zvale), nije imao prilike da se intenzivnije bavi projektovanjem, niti je imao običaj da o tome vodi neku posebnu evidenciju. Pa ipak, iz njegovih oskudnih beleški, navodimo neke od projektantskih operacija na kojima je bio angažovan kao projektant:

– Adaptacija odmarališta, Omiš (1959–61),
– Stambena zgrada u Zorinoj ul. 24, Beograd (1961–64)
– Upravna zgrada i radnički stanovi u Baludži, Irak (1963),
– Stambena zgrada u Batajnici (1963),
– Šest vikend–kuća na raznim lokacijama (1964–1975),
– Zgrada odmaralšta na Pagu (1966),
– Stambeni objekti u naselju Kotež, Beograd (1967–69),
– Vikend–kuća Kujundžić (1970),
– Restoran i upravna zgrada "Mostogradnja" (1973),
– Radnički stanovi, Verige, Boka Kotorska (1986), itd.

Arh. Velibor Kujundžić je bio pasionirani istraživač našeg arhitetonskog nasledja, ali i izuzetan crtač–grafičar. Sa svojih putovanja (o kojima smo već pisali u br. 28 ovog časopisa), doneo je veliki broj crteža i fotosa, od kojih na ovom mestu objavljujemo samo jedan. Nadamo se da ćemo u nekom od sledećih brojeva imati priliku da nešto od ovih dragocenih materijala i detaljnije prikažemo. (M.Č.)

Izdavač časopisa: ARD centar za unapredjenje arhitektonskog projektovanja i istraživanja, Beograd, Zmaj Ognjenog Vuka 4, Tel. (011)36.91.787, Email: canak.mih@sbb.co.yu; cmika@eunet.yu.
Urednik: Dr. Mihailo Čanak, d.i.a.
Ovaj broj je umnožen u 150 primeraka i distribuira se besplatno svim bivšim polaznicima našeg Pripremog tečaja za studije arhitekture, kao i prijateljima Centra. Beograd, februar 2009